

CULTUUR MAAKT

#STADVOORMAKERS

ONS

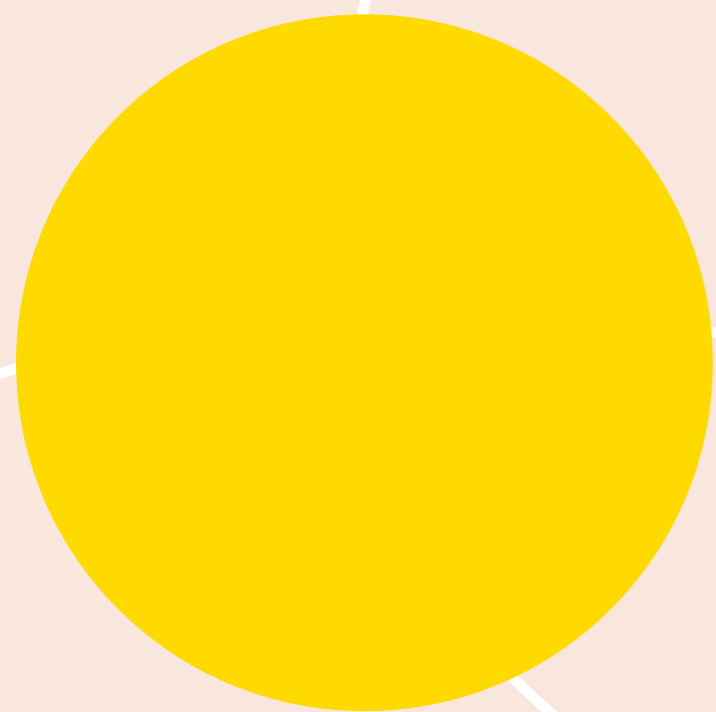
**Kunst- & cultuurplan
Tilburg 2025-2028**

**#cultuurraaktens > #cultuurmaaktens
#stadvanmakers > #stadvoormakers**

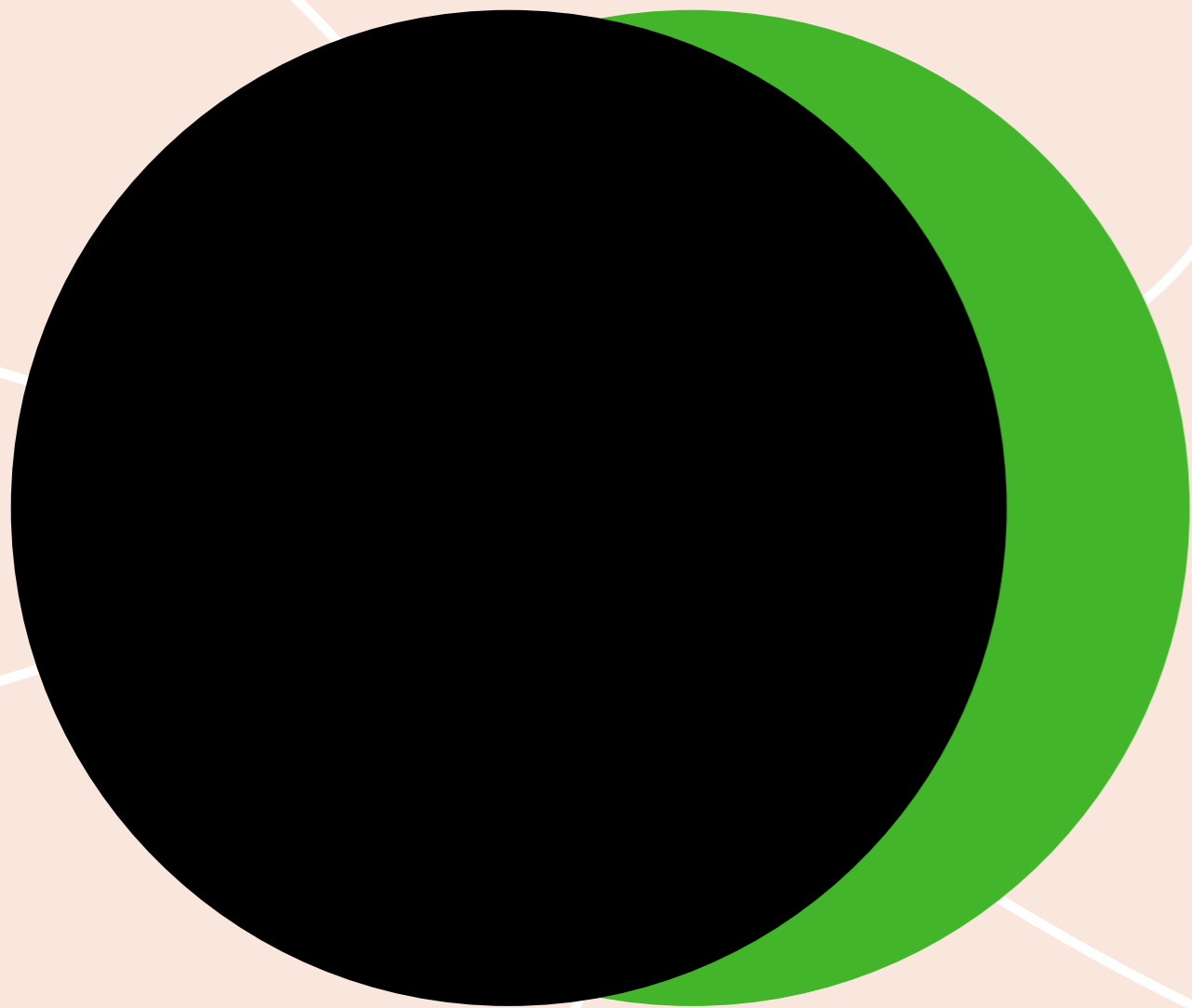

GEMEENTE TILBURG

CULTUUR

NMAAKT

Voorwoord

Cultuur raakt ons geldt voor steeds meer mensen in Tilburg. Steeds meer kunstliefhebbers van buiten de stad vinden de weg naar Tilburg. De maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur blijkt uit de recente stadsgesprekken en onderzoeken. Tilburgers zijn tevreden over het culturele aanbod en makers ervaren ruimte om experimenten en projecten te realiseren. Een mooi resultaat van het cultuurplan 2021-2024 dat de naam *'Cultuur raakt ons'* droeg.

In de afgelopen jaren hebben we getoond dat we als samenleving maar zeker ook als #stadvanmakers veerkrachtig zijn. De naweeën van de coronacrisis laten we steeds verder achter ons en er is een breed aanbod van en voor makers. Ook het publiek trekt weer vaker naar het theater en musea. Het is en blijft onze ambitie om kunst en cultuur voor alle Tilburgers bereikbaar te maken. Dat betekent dat we naast een divers en herkenbaar aanbod ook werken aan goede verbindingen tussen onderwijs, gezondheid, zorg, cultuur en samenleving. We zien cultuur als aanjager van gebiedsontwikkeling en de transformatie voor de stad betekent ruimte voor makers en organisaties. Kunst en cultuur is dan ook integraal onderdeel van de transformatie van de stad.

Daarnaast willen we naast een #stadvanmakers een #stadvoormakers zijn. Met goede voorzieningen en regelingen die dit ondersteunen. Want makers, organisaties, (ondersteunings)instellingen, talentontwikkeling en publiek, ze zijn allemaal nodig voor een sterke culturele sector. Daarnaast willen we de komende periode ook verder onderzoeken hoe cultuur ons gelukkiger & gezonder maakt. Cultuur raakt, verbindt en máákt ons immers allemaal.

We nodigen u van harte uit om samen met ons te blijven werken aan een cultureel sterk Tilburg dat groeit, bloeit en bruist!

Marcelle Hendrickx wethouder cultuur

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING & TERUGBLIK

8

KUNST- EN CULTUURPLAN 2021-2024	8
Koers houden	
Rust en ruimte	
TERUGBLIK	10
VERANTWOORDING EN LEESWIJZER	11
Leeswijzer	

SOCIAAL. INCLUSIEF. VITAAL. DUURZAAM.

12

VIER WAARDEN	14
Sociaal	
Inclusief	
Vitaal	
Duurzaam	
DRIE DOELSTELLINGEN	15

DOELSTELLING 1: VERGROTEN VAN DE SOCIALE IMPACT VAN KUNST EN CULTUUR

16

WAAR HEBBEN WE HET OVER?	16
Cultuurstimulering begint met leren, kennismaken en ontwikkelen	
Cultuurstimulering werkt door in de vrije tijd	
Cultuurstimulering speelt in op de vraag uit de stad	
Cultuur draagt bij aan welzijn en gezondheid	
AMBITIES	19
HOE REALISEREN WE ONZE AMBITIES?	19

DOELSTELLING 2: VERSTERKEN ECOSYSTEEM MAKERS, ORGANISATIES, INSTELLINGEN EN PUBLIEK

20

WAAR HEBBEN WE HET OVER?	20
Makers	
Culturele organisaties & instellingen	
Erfgoed	
Architectuur	
Media	
AMBITIES	29
HOE REALISEREN WE ONZE AMBITIES?	30

DOELSTELLING 3: CULTUUR ALS AANJAGER VAN MAATSCHAPPELIJKE EN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING & DE TRANSFORMATIE VAN DE STAD

32

WAAR HEBBEN WE HET OVER?	33
Maatschappelijke betekenis	
Broedplaatsen en atelierbeleid	
Regelloze ruimten (in de wijk)	
Cultuur in het publiek domein	
Ruimte voor kunst in de vrije tijd	
Gebiedsontwikkeling	
Ruimte bij andere beleidsterreinen	
AMBITIES	38
HOE REALISEREN WE ONZE AMBITIES?	38

WAT IS DE ROL VAN DE GEMEENTE IN 2025-2028?

40

CULTUURSTIMULERING	41
VERSTERKEN ECOSYSTEEM	42
RUIMTE VOOR CULTUUR	43

INSTRUMENTARIUM: SUBSIDIEREGELINGEN EN OVERIGE INSTRUMENTEN

44

SUBSIDIEREGELINGEN	44
Tilburgse BIS	
Meerjarige subsidies (twee en vier jaar)	
Projectsubsidies	
Cultuur in de vrije tijd (stimuleringsbijdragen, uitvoeringsloket ArtFact)	
ADVIESCOMMISSIE	48
MONITORING / IMPACT	48

FINANCIËEL KADER

49

VERDELING BUDGETTEN	49
FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN	50

INLEIDING & TERUGBLIK

Kunst- en cultuurplan 2021-2024

Tilburg is een cultuurstad. Kunst en cultuur zijn in Tilburg alom aanwezig en veel Tilburgers komen in aanraking met kunst en cultuur. Ook steeds meer mensen van buiten de stad weten Tilburg te vinden als cultuurstad: ze komen voor De Pont, het TextielMuseum, O13, Hall of Fame, Roadburn, Festival Circolo of de LocHal. Kunst en cultuur zijn de aanjager geweest van gebiedsontwikkeling op plekken zoals de Spoorzone, en gangmaker in de ontwikkeling van de openbare ruimte, zoals het Spoorpark. Kunst en cultuur zijn voorwaarden voor een groeiend, bloeiend en bruisend Tilburg.

Kunst en cultuur worden vaak in één adem genoemd. Ze hebben artistieke waarde, sociale waarde en economische waarde. Maar waar praten we eigenlijk over als we het over kunst en cultuur hebben? Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, en we gebruiken ze door elkaar, maar het zijn wel degelijk twee verschillende dingen. In het kort: cultuur is onze samenleving, kunst is de reflectie erop. Dat betekent dat het culturele profiel van de stad bepaald wordt door de mensen die er wonen, met al hun gewoonten en gebruiken. Kunst is de reflectie op de maatschappij en samenleving: kunst stelt vragen, bevraagt onze systemen. Kunst verbeeldt een mogelijke andere wereld, en onderzoekt een toekomst.

In dit kunst- en cultuurplan hebben we aandacht voor kunst en cultuur. Voor makers, organisaties en instellingen die ons anders naar de wereld laten kijken. Voor festivals, programmering en ander aanbod, dat bezocht wordt door Tilburgers en door mensen van buiten de stad. En voor inwoners die door kunst en cultuur hun wereld kunnen vergroten. De stad wordt leefbaarder en aantrekkelijker met een compleet kunstenaarbod.

Zonder makers geen kunst. We besteden expliciet aandacht aan onze makers. Meer dan eens realiseren we ons dat zij opereren in een ecosysteem waarin organisaties, groot en klein, ondersteuning, inwoners en gemeente elk een eigen rol spelen.

In dit kunst- en cultuurplan besteden we ook stevige aandacht aan onze inwoners. Aan wie we zijn, aan wat voor stad we willen zijn. Aan onze cultuur. Aan kansengelijkheid, aan ontwikkeling, welzijn en weerbaarheid van onze inwoners. Aan begrip voor de ander. En aan de rol die kunstbeoefening en cultuureducatie daarbij spelen.

Ook besteden we aandacht aan kunst en cultuur als intrinsiek onderdeel van gebiedsontwikkeling, die soms stedelijk en soms wijkgericht is. Ze zijn aanjager voor de transformatie van de stad.

Koers houden

Dat kunst en cultuur in Tilburg stevig op de kaart staan moge duidelijk zijn. Dat het gesprek over kunst en cultuur levendig is en de maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur onomstreden is, is een belangrijk signaal voor de culturele sector, voor het publiek, voor de deelnemers en voor alle werkenden in deze sector in Tilburg. Het is een prachtig resultaat van *Cultuur raakt ons*, het cultuurplan 2021-2024, waarin gestuurd werd op de culturele, economische en sociale impact van kunst en cultuur. Het is een resultaat van durven investeren in de stad, in kunst, in inwoners en in makers. De Tilburgse sector is, zo blijkt ook uit vijf van de stadsgesprekken die we voerden, behoorlijk tevreden. En ook het publiek waardeert het aanbod, waar een groot deel van de inwoners minimaal eens per jaar gebruik van maakt.

Toch is het geen gemakkelijke tijd geweest voor de sector. Makers, organisaties en instellingen waren nog aan het herstellen na de coronacrisis, toen nieuwe ontwikkelingen voor nog meer problemen zorgden: de energiecrisis, het personeelstekort, de inflatie (met name van belang voor loonstijgingen) en de eisen die Fair Practice aan de sector stelt hebben niet zelden tot instabiele (financiële) situaties geleid. En hoewel er tekenen zijn dat het publiek de weg naar theater, museum, festival en anders weer weet te vinden, is de publieke belangstelling nog niet binnen alle disciplines op het niveau van voor de coronacrisis. Dat betekent dat extra investeringen in kunst en cultuur noodzakelijk zijn om op niveau te blijven, nog los van investeringen in extra taken en opgaven.

Rust en ruimte

Het belangrijkste is nu dat de sector rust en ruimte wordt gegund. Niet alleen in Tilburg, maar in het hele land. De meeste overheden nemen dit mantra dan ook over. Net als in 2021-2024, waarin 'koers houden' het devies was, willen we als gemeente de sector rust en vertrouwen bieden en ruimte om waar het nodig is zichzelf te vernieuwen of zelfs opnieuw uit te vinden. In dit cultuurplan staan drie doelstellingen centraal en leggen we enkele nieuwe accenten.

1. We zetten in op cultuurstimulering voor alle Tilburgers in het belang van hun ontwikkeling, welzijn en gezondheid.
2. We versterken het ecosysteem dat ruimte krijgt om zich te vernieuwen: makers, organisaties, (ondersteunings)instellingen, talentontwikkeling, publiek zijn allemaal nodig voor een sterke culturele sector.
3. We investeren in ruimte: cultuur als aanjager van gebiedsontwikkeling en de transformatie van de stad betekent ruimte voor makers en organisaties en kunst en cultuur als integraal onderdeel van de ontwikkeling van de stad.

We zien ook dat deze doelstellingen aansluiten bij het akkoord *Meer voor elkaar* en de omgevingsvisie van de gemeente Tilburg.

koers houden
rust & ruimte

Terugblik

In het cultuurplan 2021-2024, *Cultuur raakt ons*, was koers houden het belangrijkste. En die koers was er een van de weg omhoog:

'De uitgezette koers vasthouden, tijdelijke impulsen structureel maken, de infrastructuur verder versterken, nieuwe ambities op cultuurgebied realiseren en de gevolgen van de coronacrisis aanpakken. Dát is kortgezegd wat wij in de periode 2021-2024 gaan doen.'

We hadden drie nieuwe ambities om de impact van kunst en cultuur te bestendigen, vergroten of expliciet te maken:

- het versterken van de culturele impact
- focus op cultuur met sociale impact
- inzetten op de economische impact

Het versterken van de infrastructuur viel de afgelopen periode veelal samen met het aanpakken van de coronacrisis. Met verschillende steunmaatregelen hebben we makers en instellingen geholpen om die periode door te komen. We waren blij te merken dat de plannen van het veld voor het inzetten van de geboden steun een duidelijke blik op de toekomst lieten zien. Er is gewerkt aan nieuwe manieren van produceren en presenteren. Er zijn innovatieve marketingconcepten uitgedacht en er is geïnvesteerd in sterkere culturele organisaties.

Of we de benoemde ambities gehaald hebben is geëvalueerd door stadsgesprekken (zie 'Verslag stadsgesprekken') en diverse onderzoeken (zie kader). De uitkomsten van de onderzoeken zijn aan de raad gepresenteerd en de onderzoeken zelf zijn daarna met de raad gedeeld.

Uit deze onderzoeken blijkt onder andere dat Tilburgers over het algemeen genomen tevreden zijn over het kunst- en culturaanbod. Makers ervaren ruimte voor het uitwerken van nieuwe ideeën en projecten, en de respondenten zijn positief over nieuwe laagdrempelige culturele initiatieven zoals De Nachtzuster. Op het gebied van de economische impact van cultuur blijkt dat het aantal bedrijven binnen zowel de creatieve industrie als de kunstensector een stijging laat zien. Wel blijkt uit onderzoek dat de beloning van met name zzp'ers in de sector structureel te laag is. Het onderzoek naar Fair Pay laat zien dat er bij onze grote instellingen geen sprake is van tekortschietende beloning. Bij middelgrote en kleine instellingen en makers is er wel sprake van tekortschietende beloning en onbetaald overwerk. Omdat we Fair Pay als onderdeel van de Fair Practice Code belangrijk vinden volgen we in 2025-2028 de aanbevelingen uit het onderzoek.

Tijdens de stadsgesprekken is gebleken dat de drie nieuwe ambities die we in het cultuurplan 2021-2024 geformuleerd hebben grotendeels gehaald zijn. Bij het versterken van de culturele impact draaide het met name om betere faciliteiten voor makers, het versterken van de instellingen en ruimte bieden voor talentontwikkeling en experiment. Successen die daarbij tijdens de stadsgesprekken genoemd zijn waren de start van het werken met cultuurcoaches, de opening van het Kessels Museum, Het Concreet als experimentele werk- en kennisplek en de samenwerking van verschillende instellingen binnen Het Makershuis. Uitdagingen die genoemd zijn waren onder andere het behouden van in Tilburg opgeleid talent en het gebrek aan werkruimtes en ateliers.

Bij cultuur met sociale impact hebben we ingezet op het verbinden van cultuur aan andere maatschappelijke sectoren met speciale aandacht voor de doelgroepen jongeren en ouderen. Tijdens de evaluatie was er onder andere waardering voor Corpo Maquina, Studio Noord, Arts for Health en de regelloze ruimtes. Ook werd een aantal verbeterpunten genoemd, zoals inclusieve programmering, een meer inclusief personeelsbestand en de beperkte tijd en besteding van budgetten van beoogde partners zoals scholen.

Naast het feit dat de bedrijvigheid in de culturele sector is toegenomen is de economische impact van cultuur ook op andere manieren gegroeid. We zien een aantal succesvolle festivals zoals Festival Circolo, Kaapstad en Roadburn. Deze evenementen trekken veel bezoekers naar de stad die ook langer in Tilburg verblijven. Ten slotte is in de Spoorzone gebleken dat cultuur een cruciale rol speelt bij succesvolle gebiedsontwikkeling, waarbij het belangrijk is te vermelden dat we makers een permanente plek bieden omdat ze blijvend van waarde zijn voor deze plek.

Terugkijkend was en is de beleidsperiode 2021-2024 er een van grote uitdagingen. Maar ook werd eens te meer duidelijk dat kunst en cultuur belangrijk zijn. De sluiting van de LocHal, geen festivals en wijkprojecten en sluiting van alle culturele organisaties en het nachtleven dreven ook Tilburgers tot somberte. Toch hebben alle makers, organisaties en instellingen veerkracht getoond. Samen met het veld hebben we gewerkt aan het mogelijk maken van culturele activiteiten waar dat kon. Nu is het tijd om vooruit te kijken. Samen de schouders zetten onder problemen die nog niet zijn opgelost, maar ook samen op weg naar een toekomst waarin kunst en cultuur vanuit hun eigen intrinsieke waarde bijdragen aan een kansrijk Tilburg dat voor iedereen groeit, bloeit en bruist.

Onderzoeken

We baseren onze terugblik en evaluatie met name op de volgende onderzoeken:

- Waarde van Cultuur 2022. De staat van de culturele sector in Noord-Brabant, (2022). Bo Broers, Henk Vinken, Gosuin van Heeswijk.
- Waarde van Cultuur Tilburg. Cultuurcijfers uitgesplitst naar Tilburg (2022). Henk Vinken
- Meerkosten van de invoering van Fair Pay in Tilburg. Een analyse voor meerjarig gesubsidieerde instellingen (2023). Richard Geukema, Henk Vinken, René Goudriaan.
- Resultaten online community Cultuur in Tilburg. Wat vinden Tilburgers van het Tilburgse culturaanbod en hoe beleven zij cultuur? In gesprek met Tilburgers via een online community (2022). Bianca Koomen, Katja Nagelkerke, Karin du Long
- De Tilburgse Koest Kollekte! Terugkoppeling (2023). Amber Dijs, Pien Rutten

Verantwoording en leeswijzer

In het voorjaar van 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de startnotitie voor het nieuwe cultuurplan. In deze startnotitie werd een aantal uitgangspunten beschreven:

- Rust en ruimte voor de sector;
- Deelname aan kunst en cultuur stimuleren en cultuur sterker verbinden aan de sociale basis;
- De beweging van #stadvanmakers naar #stadvoormakers;
- Een groeiende regionale rol voor makers en instellingen.

Deze uitgangspunten vormen samen met de uitkomsten van de stadsgesprekken – een belangrijk onderdeel van de evaluatie – de basis voor dit kunst- en cultuurplan. We zien daarnaast ook dat dit cultuurplan als vanzelfsprekend aansluit bij de afspraken uit ons akkoord *Meer voor elkaar*. Kunst en cultuur dragen bij aan een aantal belangrijke opgaven, zoals een sterke sociale basis en kansgelijkheid, de inzet op toegankelijk- en laagdrempeligheid en het begrip brede talentontwikkeling. Daarnaast worden in het akkoord de ambities van een grote stad stevig omschreven:

'Kunst en cultuur hebben een grote intrinsieke, sociale en economische waarde. Daarom willen we Tilburg als #stadvanmakers verder versterken en uitbouwen naar een #stadvoormakers. Met ruimte voor talent, vernieuwing, experiment en actualiteit. Met nieuw cultureel elan en zelfverzekerdheid zetten we Tilburg nationaal en internationaal steviger op de kaart.'

De gesprekken met de stad (het publiek, de wijken, de kernen, de sector, maar ook vertegenwoordigers uit de zorg, ondernemersverenigingen, de bouw, sociale organisaties, bewonersgroepen, wijkraden, enzovoort) zetten we als gemeente voort. Dit zorgt voor een stevige band tussen de verschillende spelers uit de sector en vertegenwoordigers van de gemeente. Het draagt bij aan de zichtbaarheid van kunst en cultuur bij de gemeente en andersom. Daarnaast hebben we gezien hoe bepalend kunst en cultuur voor de gemeente zijn. Niet alleen laten Tilburgers zich door kunst en cultuur raken, steeds meer zijn kunst en cultuur bepalend voor de stad. Kunst en cultuur maakt ons. Het is daarom de titel geworden van dit kunst- en cultuurplan.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk beschrijven we de waarden van het Tilburgse culturele ecosysteem, die direct aansluiten bij het profiel van de stad. Daarna volgen de drie doelstellingen, waarin we telkens beschrijven wat we onder die doelstelling verstaan, wat onze ambities zijn en hoe wel die ambities willen realiseren. Daarna gaan we in op de rol van de gemeente en beschrijven we ons vernieuwde instrumentarium om die doelen te bereiken. Als laatste geven we een doorkijkje naar het financiële kader voor 2025-2028, waarin incidentele middelen uit 2021-2024 structureel worden.

SOCIAAL. INCLUSIEF. VITAAAL. DUURZAAM.

Tilburg is een cultuurstad. We schreven het al in de inleiding. Binnen het ecosysteem, het geheel van makers, publiek, organisaties, (ondersteunings) instellingen en alle mensen die werken in de sector, bestaan verbanden en verbindingen, partnerschappen en andersoortige relaties die het geheel laten werken. Dit ecosysteem is een ingenieus raderwerk, waarin individuele makers en instellingen (en alle anderen) kunnen floreren bij de gratie van de anderen. Binnen het culturele ecosysteem, dat constant in beweging is, verandert, dynamisch is, komt een aantal waarden naar boven drijven, die dit systeem kenmerken. Het zijn waarden die ook de stad typeren en op verschillende momenten, binnen verschillende domeinen belangrijk zijn. In 2025-2028 willen we dit systeem zonder piepen en kraken laten werken. In dit plan beschrijven we hoe we al deze radertjes nog beter kunnen laten lopen.

Vier waarden

In het akkoord *Meer voor elkaar* zien we voor onszelf een aantal opgaven: Tilburg Kansrijk, Tilburg Groen en Duurzaam en Tilburg Groeit, Bloeit en Bruist. Kunst en cultuur dragen bij aan deze opgaven die als een rode draad door dit plan lopen. We hebben de kracht van kunst en cultuur vertaald in vier waarden, waarmee we deze opgaven laden. We willen samen vanuit deze waarden werken aan deze opgaven. De uitvoering is daarmee nog niet helemaal vastgelegd – voor een deel stellen we de sector in staat deze uitvoering op zich te nemen, waarbij genoemde waarden vertrekpunten zijn.

Sociaal

Tilburg is een sociale stad. Kunst en cultuur, beoefening én bezoek, dragen bij aan het welzijn, de weerbaarheid en de gezondheid van alle inwoners. We dragen zorg voor onze inwoners en zetten daarbij ook in op kunst en cultuur. Ze dragen bij aan de brede welvaart, waarbij naar veel meer dan alleen de financiële situatie van mensen wordt gekeken. Kunst en cultuur hebben een maatschappelijke betekenis en impact op de persoonlijke situatie van mensen, zowel in het centrum als in de wijken. Ze dragen bij aan een gezonde samenleving, waarin begrip voor elkaar en het samenleven en samenzijn centraal staan. Kunst en cultuur versterken de (sociale) netwerken in de stad.

Inclusief

Tilburg is een inclusieve stad. We zetten stevig in op kansengelijkheid, zodat alle Tilburgers dezelfde kansen krijgen en mee kunnen doen. Deze inclusiviteit kenmerkt ook de culturele sector. Nog niet genoeg echter, zo bleek ook uit de stadsgesprekken. Maar steeds meer makers en instellingen weten ook de wijken, mensen met een beperking, Tilburgers met een bi-culturele of niet-Nederlandse achtergrond te vinden. Kunst en cultuur moet er zijn voor alle Tilburgers: samen bereiken we iedereen. Dat betekent ook dat we met plezier het cultuurbegrip oprekken: van volkscultuur, via festivals, naar experimentele dans, van textiel, via multidisciplinair, naar hiphop.

Vitaal

Tilburg is een vitale stad. De stad wordt steeds aantrekkelijker om te wonen en te werken. Bedrijven willen zich er vestigen. Een vitaal cultureel ecosysteem draagt bij aan die stad. We vinden de voor de hand liggende verbinding van kunst en cultuur met andere domeinen belangrijk. We diepen deze de komende jaren uit. De maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur is zichtbaar, de inwoners zijn vitaal. De vitaliteit van de sector ontwikkelt zich ook economisch: kunst en cultuur hebben steeds meer een (inter) nationale uitstraling en trekken daarmee ook toeristen en andere bezoekers van buiten Tilburg aan.

Er is speelruimte nodig om als stad en regio innovatief te zijn. Erken de waarde van (artistiek) onderzoek voor vernieuwing. Mislukken is ook een optie.

Bron: stadsgesprek

Samen zijn we inclusief, samen hebben we sociale impact: je kunt in je eentje als instelling of maker niet iedereen bereiken, maar door afstemming wel samen iedereen bereiken. Laat de gemeente dit faciliteren.

Bron: stadsgesprek

Tilburg is een plek waar een goed idee kan groeien en bloeien. Waar die goede ideeën, rare experimenten, 'vreemde geluiden' en een afwijkende attitude met vertrouwen worden gehoord en ondersteund. Waar je ongeacht kleur, identiteit, afkomst of beperking etc. serieus genomen wordt.

Bron: Koenst Kollekte

Duurzaam

Tilburg is een duurzame stad. De omgevingsvisie laat zien dat het streven is om de mensen, de aarde en groei met elkaar in balans te brengen. Daarnaast stelt ons akkoord dat de opgave Tilburg Groen en Duurzaam zich richt op het verhogen van de kwaliteit van de stad. Kunst en cultuur dragen bij aan die kwaliteit. Daarnaast zijn ze in staat de toekomst te verbeelden en zo bij te dragen aan oplossingsrichtingen.

Daarnaast zetten we in op het verduurzamen van de sector: we kijken daarbij zowel naar de vergroening van de sector, als naar het versterken van de sector. Rust en ruimte bieden kansen voor vernieuwing, professionalisering en het versterken van de band tussen kunst, cultuur en publiek.

De eerste keer dat ik Tilburg binnenkwam, voelde het heel warm en welkom. Iedereen kan hier zichzelf zijn.

Bron: Koenst Kollekte

Cultuur kan dienen als ontmoetingsplek voor mensen. Met name in de wijken ligt hier een uitdaging: maak het zo laagdrempelig mogelijk en betrek lokale mensen. Erken wat er in de wijken leeft en maak dependances van de grotere podia in het centrum. Verdiep je daarbij echt in wat er leeft in de wijken. Dus doe het ook samen met de mensen in de wijk.

Bron: stadsgesprek

De regelloze ruimtes, zoals onder meer in Noord zijn heel belangrijk voor jongeren en vernieuwing. Disciplines en organisatievormen doen er niet toe. Makers krijgen heel laagdrempelig toegang tot de culturele infrastructuur.

Bron: stadsgesprek

Vergeet de topkunst niet! Tilburg wordt steeds aantrekkelijker voor bezoekers van buiten. Daar mogen, nee moeten we trots op zijn!

Bron: stadsgesprek

Drie doelstellingen

In Tilburg staan deze vier waarden centraal. Dat betekent dat in dit kunst- en cultuurplan veel aandacht is voor mensen en voor andere domeinen. In Tilburg zit de maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur, waar nu landelijk veel aandacht voor is, in het bloed. We hebben gezien in de evaluatie dat kunst en cultuur maatschappelijke betekenis hebben, impact genereren. Op die manier dragen kunst en cultuur bij aan de opgaven in *Meer voor elkaar*. De gemeente wil de sector na een roerige periode rust en ruimte bieden, en het vertrouwen dat kunst en cultuur bijdragen aan de volgende drie doelstellingen:

1. Vergroten van de sociale impact van kunst en cultuur;
2. Versterken ecosysteem: makers, organisaties, instellingen en publiek | #stadvoormakers #stadvoorcultuur;
3. Ruimte: cultuur als aanjager voor gebiedsontwikkeling & de transformatie van de stad.

Door te kiezen voor deze drie doelstellingen bestendigen we de resultaten van ons ingezette beleid en bouwen we hierop voort. We beschrijven ze graag opnieuw: we geloven dat ze alle drie impact kunnen genereren. We geloven dat we die impact beter zichtbaar kunnen maken door makers, organisaties en instellingen te laten vertellen wat die impact is. Het effect van ons beleid zit 'm niet alleen in cijfers, maar ook in verhalen. Veel cultuurprojecten kunnen aan alle drie de doelstellingen bijdragen: het voorbeeld van de gebiedsontwikkeling van de Spoorzone is daarvan een van de beste voorbeelden (zie kader).

Spoorzone

Kunst en cultuur zijn in de Spoorzone vanaf het begin aanjager geweest van gebiedsontwikkeling. Vanaf de eerste artistieke interventies op een nog bijna gesloten terrein (placemaking, artistieke impact), tot de openstelling van de Hall of Fame, de verbouwing van de LocHal, het Ontdekstation, de komst van Mindlabs (met een aantal experimentele labs) en de verschillende ondernemers (economische impact), en het aantrekken van vele Tilburgers door al deze artistieke ontwikkelingen (sociale impact) is het een van de beste voorbeelden van hoe kunst en cultuur verweven zijn met de Tilburgers en duurzame ontwikkeling van de stad. Duurzaam ook omdat we permanente plek voor makers hebben gecreëerd.

DOEL- STELLING 1

**vergroten van
de sociale impact
van kunst en cultuur**

Waar hebben we het over?

Als we spreken over de sociale impact van kunst en cultuur, hebben we het over cultuurstimulering, welzijn en gezondheid. In een stad met zoveel kunstzinnig, cultureel en creatief aanbod als Tilburg, moeten alle inwoners kunnen genieten van het moois dat de Tilburgse culturele sector te bieden heeft. Deelname aan cultuur is echter niet voor alle Tilburgers vanzelfsprekend. Er zijn in onze samenleving sociale en economische drempels die ervoor zorgen dat niet iedereen de weg naar cultuur weet te vinden.

'Dit is niet voor mij' is een veelgehoorde reden om niet aan cultuur te doen, blijkt uit onderzoek. Cultuur moet er voor iedereen zijn. In lijn met het akkoord *Meer voor elkaar* dragen we daarom bij aan gelijke kansen, brede talentontwikkeling en wijkgericht werken: 'De komende jaren geven we een structurele impuls om kunst en cultuur sterker te verbinden met de sociale basis'. We zetten in op fysieke, informatieve, digitale, sociale en financiële toegankelijkheid, waarvoor we in 2025-2028 ook voorzieningen bieden.

Cultuurstimulering begint met leren, kennismaken en ontwikkelen

Goed cultuuronderwijs is belangrijk om van jongs af aan deelname aan cultuur te stimuleren. Ook voor kinderen en jongeren geldt dat cultuur maken of beleven, zowel op school als in de vrije tijd, goed is voor de gezondheid, het welzijn, persoonlijke ontwikkeling en burgerschapsvorming. Kinderen en jongeren zijn de cultuurdeelnemers van de toekomst en daarmee van groot belang voor een blijvend levendige cultuursector. Kinderen en jongeren krijgen niet meer vanzelfsprekend kwalitatief cultuuronderwijs.

Alle Tilburgse basisschoolleerlingen naar het theater

In 2025-2028 streven we ernaar dat elk kind in Tilburg minimaal eens per jaar in het theater komt voor een voorstelling, leuk en leerzaam. We lossen het vervoersprobleem op door cultuurvervoer te financieren. De samenwerking tussen het beoogde cultuurbedrijf (Cist & Factorium) en de theaters enerzijds en de gezelschappen, kunstdocenten en scholen anderzijds zorgt ervoor dat scholen zelf een voorstelling kunnen selecteren en dat passende verwerkingslessen door een vakdocent of kunstenaar worden aangereikt. Op die manier wordt een beweging in gang gezet van kunstbeleving tot reflectie voor kinderen en jongeren.

Jongerencultuur krijgt een boost door Studio Noord
Studio Noord is de creatieve werkplaats en ontmoetingsplek van Tilburg Noord. Hier vind je ruimte voor verhalen, ontmoeting, creativiteit én om zelf dingen te organiseren. Jongeren met een idee, vraag of project worden hier geholpen om deze verder uit te werken. Studio Noord bewijst dat een dergelijke plek in de wijk werkt om actieve beoefening van cultuur en deelname aan culturaanbod voor en door jongeren te stimuleren. De samenwerking tussen R-Newt, Noordvoerders en cultureel professionals biedt jongeren de mogelijkheid en de tools om in hun vrije tijd hun eigen culturele identiteit te ontdekken. Cultuur, in de breedste zin van het woord, staat hier centraal.

We blijven daarom samen met scholen investeren in eigentijds cultuuronderwijs dat goed aansluit bij het curriculum van de school, van primair onderwijs tot hoger beroepsonderwijs.

Cultuurstimulering werkt door in de vrije tijd

Kennismaken met het brede Tilburgse palet aan kunstzinnige en culturele disciplines en het ontwikkelen van artistieke basisvaardigheden moet voor iedereen die dat wil mogelijk zijn en blijven. Geïnteresseerden moeten vervolgens worden geholpen bij een follow-up, namelijk het bekwamen van hun artistieke vaardigheden. Dit kunnen de wat meer traditionele workshops en cursussen zijn, maar kan ook worden toegespitst op nieuwe vormen van leren waar jongeren om vragen. Een mogelijke doorstroom van talent naar talentprogramma's, vooropleidingen en Tilburgse kunstvakopleidingen moet worden geborgd.

Naast educatieve inzet zijn kunstverenigingen, (jeugd) orkesten, koren en projecten voor de buurt of wijk essentieel om Tilburgers een plek te bieden voor meer reguliere deelname. Stichting Art-fact is daarbij de organisatie voor advies en financiële ondersteuning. Cultuurmakers, jong en oud, kunnen bij Art-fact terecht en maken samen de stad als podium toegankelijk. Na corona is het extra belangrijk geworden om jongeren te steunen bij de ontwikkeling van hun culturele vrijetijdsbesteding. We willen hierin extra investeren.

Het buurtmuseum

Cultuurcoaches, kinderen en kunstenaars werken samen in dit project. Het doel is om de buurtbetrokkenheid te vergroten en kinderen hun creatief en artistiek talent te laten ontdekken. De cultuurcoach regelt dat leerlingen op bezoek gaan bij buurtbewoners om bijzondere voorwerpen en bijbehorende verhalen op te halen. Hierop geïnspireerd maken de kinderen een schilderij onder begeleiding van een kunstenaar. De buurtbewoner ontvangt dit schilderij als cadeau en stelt dit beschikbaar voor het 'museum'. Alle schilderijen worden twee weken lang geëxposeerd voor het raam van de bewoners. Het resultaat: meer kleur en sfeer in de wijk! Het is voor dit soort projecten van belang dat er meer cultuurcoaches zijn.

Cultuurstimulering dicht bij mensen, in de wijk

We willen de beleving van cultuur dicht bij mensen brengen. Culturele 'handen' in de wijk, cultuurcoaches, zijn hiervoor onmisbaar. Hun opdracht is het maken van culturele verbindingen tussen kinderen, de school en de wijk (bewoners en cultuurpartners) en te zorgen voor een levendig cultureel klimaat in de wijk.

Het gaat om het ontwikkelen van een binnen- en naschools kunst- en cultuuraanbod voor kinderen, het liefst met culturele partners uit de wijk zelf. Onze verenigingen, kunstenaars en zzp'ers zijn hierin van grote waarde.

Een dergelijk wijkgericht ecosysteem is nóg meer van belang nu Tilburg, in het kader van het Nationale Programma voor Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), is benoemd tot een van de landelijke voorlopers van het programma School en Omgeving. Het gaat hierbij om een duurzame opzet van een Rijke Schooldag voor gelijke kansen voor kinderen in achterstandsituaties, met een aanvullend onderwijsprogramma. Er wordt een stevig naschools activiteitenaanbod voor cultuur in de wijk gevraagd. We vragen onze culturele instellingen hierop in te spelen.

Cultuurstimulering speelt in op de vraag uit de stad

Onze samenleving, onze jongeren en hun waarden veranderen. Daarom moeten we goed luisteren naar wat Tilburgers van nú willen en wat dit betekent voor ons aanbod. We vragen de sector om hierop in te spelen. Dit geldt voor de wensen van kinderen en jongeren, maar ook voor ouderen, mensen die in armoede leven en andere groepen mensen die belemmeringen ervaren om deel te nemen aan cultuur.

Cultuur draagt bij aan welzijn en gezondheid

In de afgelopen tien jaar is de belangstelling gegroeid voor de positieve effecten van kunst en cultuur op het welzijn en de gezondheid van mensen. In 2019 concludeerde de Wereldgezondheidsorganisatie op grond van meer dan 900 onderzoeken dat het actief of passief beleven van kunst de gezondheid en het algehele welbevinden bevordert. Daarom wordt zowel vanuit de gezondheidszorg als vanuit de cultuurwereld een dringend appèl gedaan op overheden om meer te investeren in culturele interventies die kunnen bijdragen aan welbevinden en (preventie van) zorg. Ze vormen een aangename en vaak goedkope aanvulling op de bestaande zorg en zijn in vergelijking daarmee

In Tilburg zijn we bezig met de realisatie van een Arts for Health Centre, een actief netwerk van makers, onderzoekers en organisaties uit de wereld van zorg en welzijn. Doelen zijn kennisdeling, samenwerking en het realiseren van duurzame artistieke gezondheidsprogramma's die worden ingezet door zorg- en welzijnsorganisaties. De ambitie is om met het Tilburgse Arts for Health Centre een prominente positie in een netwerk van vergelijkbare (inter)nationale initiatieven te verwerven.

De eerste stappen zijn de afgelopen jaren gezet. De afgelopen periode hebben wij met Corpo Maquina, Sounding Bodies en Switch2Move en Fontys verkend hoe een Arts for Health Centre in Tilburg vorm zou kunnen krijgen. Tegelijkertijd legden we contacten met o.a. ETZ TweeSteden, Amarant en De Wever.

In de periode tot 2028 kiezen we voor verbreding, verdieping en zichtbaarheid. We betrekken nog meer mensen en organisaties bij onze ambities: van makers en cultuurorganisaties tot onderzoekers, van verzekeraars tot welzijns- en zorgmedewerkers, en van mantelzorgers tot huisartsen en specialisten. Daarnaast werken we samen met onderwijs- en onderzoeksinstellingen aan kennisdeling en onderzoeken we de impact van artistieke interventies in zorg en welzijn. Tot slot versterken we de zichtbaarheid van het Arts for Health Centre door het te huisvesten in een relevante omgeving en het te positioneren in nationale netwerken als Arts in Health Netherlands, en aansluiting te zoeken bij vergelijkbare partners in Europa.

Ambities

We hebben vijf ambities:

1. We zetten in op cultuurstimulering door het onderwijs te blijven ondersteunen bij hun cultuuronderwijs.
2. We stimuleren de cultuursector niet alleen door kennismakingsactiviteiten te organiseren, maar juist een actieve rol te pakken in educatieve follow-upactiviteiten.
3. We versterken het culturele ecosysteem in de wijk met de inzet van cultuurcoaches, ook met het oog op de bijdrage aan het Nationaal Programma voor Leefbaarheid en Veiligheid, programma School en Omgeving.
4. Het verbreden en versterken van samenwerking bij de ontwikkeling van het Tilburgse Arts for Health Centre.
5. Het positioneren van het Tilburgse Arts for Health Centre in (inter) nationale netwerken Arts in Health Netherlands.

Arts for Health

Dans en muziek verbeteren het welzijn en de kwaliteit van het leven van ouderen. Met dans- en bewegingsprogramma's draagt dansmeester Andrew Greenwood bij aan een beter dagelijks leven voor ouderen. En in het bijzonder voor mensen met lichamelijke en/of mentale beperkingen zoals de ziekte van Parkinson, Dementie, Multiple Sclerose. Dat doet hij onder andere in samenwerking met het Factorium, landelijke zorginstellingen, kennisorganisaties en wetenschappers als Erik Scherder en Machteld Huber. Met zijn programma's en zijn visie op de positieve effecten van dans op welzijn en gezondheid trekt hij inmiddels aandacht in binnen- en buitenland en brengt hij Arts for Health over het voetlicht.

Hoe realiseren we onze ambities?

Om bovenstaande ambities waar te maken, gaan we aan de slag met het volgende.

1. We integreren CiST en Factorium en werken toe naar één sterk centrum voor cultuureducatie in Tilburg

We versterken beide organisaties door op een efficiëntere manier samen te werken. Hiermee zorgen we voor eenduidigheid, voor één loket voor het onderwijs en voor culturele uitvoeringspartners.

2. We bestendigen onze cultuurcoaches om bij te dragen aan het culturele klimaat en de leefbaarheid in wijken en dorpen

Cultuurcoaches zijn een essentiële schakel in een levendig cultureel klimaat in de wijk. Nog niet in alle wijken in Tilburg is een cultuurcoach actief. De ambitie is een dekkende infrastructuur van cultuurcoaches te realiseren in heel Tilburg. We beginnen met het structureel maken van de huidige cultuurcoaches en onderzoeken waar we het aantal kunnen vergroten. Ook dragen we hiermee, in het kader van de NPLV-aanpak, bij aan de leefbaarheid in Tilburgse focusgebieden en bieden we bewoners perspectief.

3. We creëren 'plekken' voor cultuur in wijken en dorpen

We streven ernaar dat iedere wijk een plek heeft waar met name kinderen en ouderen, dichtbij huis en op laagdrempelige wijze, cultureel actief kunnen zijn.

4. We breiden het aantal disciplines binnen het educatief aanbod uit

Te denken valt aan beeldende kunst, tekenen, fotografie, creatief schrijven, design. We willen hiermee een breder en gevarieerder publiek bereiken en bedienen.

5. We zetten stappen in het wegnemen van drempels voor cultuurdeelname

Naast het aanbod in de wijk, vragen we alle organisaties die subsidie ontvangen stappen te zetten in het werken met de Code Diversiteit en Inclusie. Alle kunst- en cultuurorganisaties vullen de bij de code behorende scan in en reflecteren op de vier P's: Personeel, Partners, Programma en Aanbod.

6. We versterken en verbreden het netwerk van Arts for Health Tilburg

We intensiveren de samenwerking met regionale partners uit sectoren als cultuur, zorg & welzijn en onderwijs, zoals Fontys, Amarant en ETZ TweeSteden. Daarnaast breiden we het netwerk uit met betrokken organisaties variërend van KunstLoc tot Cordaan.

7. We positioneren Arts for Health Tilburg (inter) nationaal

We sluiten aan bij de samenwerking bij Art in Health Netherlands en leggen contacten met vergelijkbare organisaties in Europa, waaronder België, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk.

DOEL- STELLING

2

**versterken
ecosysteem
makers,
organisaties,
instellingen
en publiek**

Waar hebben we het over?

We beschouwen de Tilburgse kunst- en cultuursector als een ecosysteem, waarin uiteenlopende mensen en organisaties met uiteenlopende rollen werken en kunst maken. Het ecosysteem is het geheel van makers, publiek, organisaties, (ondersteunings)instellingen en alle mensen die werken in de sector. En we schreven het al, daartussen bestaan verbanden en verbindingen, partnerschappen en andersoortige relaties die ervoor zorgen dat alle radertjes in het systeem lopen. In dit hoofdstuk spreken we over de makers en de culturele instellingen, maar al direct verwijzen we naar de andere twee doelstellingen. Makers werken als docent of cultuurcoach, organisaties laten zich zien in de wijken, of jonge organisaties strijken neer in braakliggende stukken stad waar gebiedsontwikkeling nog maar net begonnen is. De organisatie die voortkomt uit de integratie van CisT en Factorium werkt samen met Schouwburg en Textielmuseum; O13 programmeert opkomend talent in de stad. Kunst en cultuur zijn nadrukkelijk meer dan alleen organisaties en de makers; denk aan publiek, educatie en participatie. Binnen deze doelstelling kijken we met die brede blik naar de organisaties en de makers.

Makers

Makers

Toen op een landelijke bijeenkomst over de toekomst van kunst en cultuur gesproken werd, stelde iemand de vraag wie die toekomst bepaalt. Het antwoord van de zaal was collectief: de makers. Zonder makers geen verbeelding. Zonder makers geen kunst. Makers helpen ons een toekomst te verbeelden. Makers zijn de research & development-afdeling van de maatschappij en zijn van groot belang bij de transformatie van de stad. Maar aan de andere kant, makers zijn, zoals we beschreven in de inleiding, onderdeel van een ingenieus werkend ecosysteem: zonder mogelijkmakers ook geen kunst. Tilburg blijft zich in 2025-2028 afficheren als makersstad en realiseert zich dat de spelers om de makers heen misschien wel net zo belangrijk zijn. Tilburg gaat van #stadvanmakers naar #stadvoormakers, waarin de aandacht voor de makers net zo belangrijk is als de aandacht voor de rest van het ecosysteem.

Het belang van makers voor stadsontwikkeling

Ingebed in een ecosysteem zijn makers van grote waarde voor de (ontwikkeling van de) stad en voor de toekomst. Ze dragen bij aan de leefbaarheid van de stad en verbeelden de stad van morgen en van de toekomst. Ze laten zien wie we kunnen zijn. Dat is soms ongemakkelijk. Dat wringt soms en confronteert ons soms met dingen die we helemaal niet willen weten. Maar het kan ook laten zien hoe een toekomst leefbaar blijft. Ateliers en broedplaatsen zijn de culturele kraamkamers, plekken van uitwisseling en ontmoeting. Ook voor makers zijn de regelloze ruimtes van groot belang.

We zorgen ervoor dat makers aan tafel uitgenodigd worden bij de gemeentelijke uitwerking van maatschappelijke opgaven zoals gebiedsontwikkeling, energietransitie en klimaat. We zijn als gemeente de schakel tussen de makers en de andere domeinen, die, vanuit de gedachte van de omgevingsvisie, meer en meer in cultuur gaan investeren (zie ook doelstelling 3).

Makersfonds

Het Makersfonds heeft zijn bestaansrecht bewezen; met middelen uit deze regeling krijgen makers de kans te experimenteren en zich te ontwikkelen. En tijdens de coronacrisis hebben we een Makersfonds Plus ingezet om juist makers (de creatieve zzp'ers die overal buiten de compensatieboot vielen) noodsteun te kunnen bieden. Wij zijn trots op onze makers. We zijn trots op wat ze doen voor de stad, en op hoe ze bijdrage aan de positionering van de stad. Om ze hier beter in te ondersteunen verhogen we het maximaal aan te vragen bedrag binnen de Makersfondsregeling. We kijken ook hier hoe we makers kunnen uitnodigen om meer te doen in de wijken en hoe ze nieuw publiek proberen te vinden voor de kunst die ze maken.

Het Makersfonds gaf Annemijn Rijk een flinke impuls
Vanuit het Makersfonds hebben we bij kunnen dragen aan Body of Art. Dit is een platform en meerjarenproject van choreograaf en filosoof Annemijn Rijk. Tien thema's, afkomstig uit het boek Body of Art (Phaidon, 2015), bieden ieder een context en richtlijn waar vanuit onderzoek wordt gedaan naar de verhalen die in onze lichamen schuilgaan. Een aantal van die thema's is uitgewerkt in films, choreografieën, black boxes. Body of Art geniet inmiddels internationale bekendheid. Annemijn Rijk won al een aantal prijzen over de hele wereld.

Culturele organisaties & instellingen

We zeiden het al, net als makers zijn culturele organisaties en instellingen cruciale spelers binnen een cultureel ecosysteem. De Tilburgse organisaties hebben zich tijdens en na de coronacrisis wendbaar getoond. We willen deze organisaties rust en ruimte geven om de problemen die er nu nog zijn op te lossen en vernieuwing waar nodig in te zetten. De gemeente vraagt haar organisaties wel om mee te bewegen met het dynamische systeem waar ze zelf toe behoren: ander publiek vraagt om ander aanbod en misschien is het nodig om net wat vaker uit de comfortzone te stappen. Daarbij is het ook van belang om na kennismaking te zorgen voor follow-up activiteiten om deelname te verduurzamen.

In 2025-2028 ondersteunen we culturele organisaties en instellingen door een deel te benoemen als Basisvoorziening. Ook creëren we Meerjarige Subsidies (voorheen Professionele Kunsten & Kunstenaarsinitiatieven), waar je voor twee of voor vier jaar een bijdrage kunt ontvangen. Nieuw is dat we deze meerjarige aanvragen door een externe adviescommissie laten beoordelen. Daarover meer in het hoofdstuk 'Instrumentarium'.

Tilburgse basisvoorzieningen en subsidies

Voor de periode 2025-2028 handhaven we onze basisvoorzieningen. Dit doen we om rust en perspectief te bieden voor deze instellingen.

Vanaf 2029 zal het Nederlandse cultuurbestel er anders uitzien. Hoe? Dat weten we nog niet, maar de Raad voor Cultuur brengt haar advies over de bestelwijziging in het najaar van 2023. Het is zinvol om landelijke ontwikkelingen te volgen, omdat regionalisering een belangrijke rol blijft spelen, ook in de bestelwijziging. In het licht van deze bestelwijziging is het zinvol om ook naar het lokale bestel te kijken. We willen in 2026 een advies van de voor deze cultuurplanperiode ingestelde externe adviescommissie (en mogelijk van een extern adviseur, c.q. adviesbureau) over de inrichting van het lokale bestel. Net als in de landelijke situatie zijn veel afspraken over de subsidie van Tilburgse organisaties al lang geleden gemaakt. Willen we meebewegen, dan is het noodzakelijk om in detail naar de basisvoorzieningen en de begrotingsubsidies in het huidige bestel te kijken. Vernieuwing vereist dynamiek.

Organisaties & instellingen

Dynamiek: nieuwkomers

We willen ook nu al inspelen op nieuwkomers door het subsidiesysteem enigszins te veranderen. Nieuwkomers hebben op deze manier een eerlijke kans om voor subsidie in aanmerking te komen. In de regeling Meerjarige Subsidies is er ruimte voor de adviescommissie om tweejarige ondersteuning toe te kennen om nieuwkomers de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen tot vaste waarde. Ook komen we met een projectregeling, die organisaties de gelegenheid geeft voor een project of voor een programma van een heel cultureel of kalenderjaar aan te vragen.

Podia

Onze podia spelen een belangrijke rol. Niet alleen vanwege de podiumfunctie maar ook vanwege hun inzet op het gebied van cultuurstimulering en talentontwikkeling. Denk daarbij aan het mogelijk maken van schoolvoorstellingen, Het Makershuis en het feit dat ze binnen hun verschillende disciplines onderdeel zijn van TalentHub Brabant. We blijven aandacht houden voor de podia die er zijn en onderzoeken of, en zo ja waar nieuwe podia gerealiseerd zouden moeten worden. Daarbij denken we in eerste instantie aan de realisatie van een kunstencentrum (werktitel: Witzzy) in De Reeshof.

Bibliotheek

De LocHal laat zien dat de bibliotheek veel meer is dan een plek die gaat om lezen en boeken. Het is niet verrassend dat de bibliotheek juist ook in de wijken een grote rol speelt. Ook de bibliotheek is onderdeel van het wijkgerichte werken en de bibliotheek speelt een cruciale rol in de ontwikkeling van onze stad op het gebied van talentontwikkeling, digitalisering en groei. Het is dé plek waar onze inwoners samenkomen en samenleven. Met verschillende programma's op uiteenlopende locaties zorgt de bibliotheek dat onze inwoners hun potentieel kunnen benutten en volledig kunnen participeren in de samenleving. Mee kunnen doen dus. Vanwege de kanselijkheid blijven we stevig inzetten op de bibliotheek.

Regelloze ruimtes

Binnen alle drie de doelstellingen benadrukken we het belang van de regelloze ruimtes. Ruimtes waar experiment mogelijk is. Ruimtes, waar dingen mogen mislukken. Waar kinderen en jongeren voor het eerst met kunst en cultuur in aanraking komen, eerst als bezoeker, dan wellicht als beginnend maker, zich ontwikkelend tot talent. En waar kinderen de eerste stappen zetten om culturele handen te ontwikkelen. Niet alleen voor makers zijn het dankbare plekken. Voor beginnende organisaties, programmeurs, mogelijkmakers zijn het presentatieplekken. Niet zelden zijn dit soort collectieven nog niet formeel georganiseerd, ze zijn nog geen rechtsvorm. We willen onderzoeken of we met de Projectsubsidies (Makersfonds en Impuls- & Projectregeling) dit soort aanbod wel mogelijk kunnen maken. Juist in gebiedsontwikkelingen zien we kansen om deze regelloze ruimte te creëren. Ze hebben ook een aanjagende werking voor de bekendheid van het gebied.

Zichtbaarheid & (inter)nationale betekenis

Er is steeds meer landelijke aandacht voor Tilburg. Er komen mensen uit het hele land (en soms ook van daarbuiten) naar Tilburg. Voor de LocHal, voor het Spoorpark, voor Festival Festival Circolo, voor Roadburn, voor O13, voor het Textielmuseum, voor De Pont en voor De Lustwarande. En onze makers zijn buiten Tilburg, en ja, ook buiten Nederland, bekend. Denk bijvoorbeeld aan Mirte van Duppen, Strijbos & Van Rijswijk, Onias Landveld, Mathijs Leeuwis en Sigrid Calon.

Het belang van de (inter)nationale topposities van bovengenoemde makers, organisaties en instellingen is tweeledig. Niet alleen de aantrekkingskracht van publiek is daarbij belangrijk, maar ook de relevantie van dit soort instellingen voor beginnende makers en kleine organisaties. Je hebt beginners nodig om door te kunnen groeien naar de top. Je hebt voorbeelden nodig die je stimuleren om zelf kunst te gaan beoefenen. Je hebt de top nodig om meer te gaan onderzoeken. Grote én kleine organisaties, grote én kleine makers zijn belangrijke radertjes in het ecosysteem.

We zijn trots op de topkunst uit Tilburg en geloven in de bijdrage aan de positieve nationale positionering van Tilburg als gemeente. We blijven bouwen aan het portfolio van de stad (en zoeken oplossingen voor het aantal slaapplekken voor mensen van buiten voor als dat nodig is). We moedigen onze grote instellingen en organisaties aan groot te denken en hieraan bij te dragen. We blijven in gesprek met de sector over wat er nodig is om op dit niveau te kunnen blijven acteren.

Cultuurprijs voor de stad Tilburg

De gemeente is trots op haar kunst- en cultuurmakers en instellingen. De gemeente investeert daarom in een nieuwe Cultuurprijs voor de stad Tilburg. Deze prijs wordt in het leven geroepen om de zichtbaarheid van topkunst te bevorderen. Jaarlijks spreekt de gemeente haar waardering uit voor een maker of instelling die het meest kleur geeft aan de stad.

Musea in ontwikkeling

Tilburg telt momenteel vier usea: De Pont, het TextielMuseum, Natuurmuseum Brabant en het Kessels Museum. Samen vormen ze een bruisend cluster in het centrum van de stad. Onze topmusea vinden aansluiting bij de grote landelijke topmusea en zetten Tilburg op de kaart.

De Pont en het TextielMuseum maken deel uit van het Museumkwartier. De Pont is een onafhankelijk museum voor hedendaagse kunst. Met zijn wereldwijd bekende kunstcollectie, waaronder het door Anish Kapoor vervaardigde Sky Mirror op het voorplein, staat de waarde van De Pont voor onze stad buiten kijf. Met het rijke textiele verleden van Tilburg als uitgangspunt neemt het TextielMuseum bezoekers mee in innovatieve textielprocessen, textiele (design)collecties, mode en actuele kwesties als de duurzaamheid en circulariteit in de textielindustrie.

De komende jaren zijn onze ambities met name gericht op de ontwikkeling van het zogeheten Mommerscomplex, waarin onder meer het TextielMuseum en het TextielLab zijn gehuisvest. Vanuit museaal perspectief voldoet de huidige locatie niet langer aan de eisen van de tijd. Knelpunten worden nog versterkt door de snelgroeiende internationale reputatie van het TextielMuseum en TextielLab. Daarom investeren we in ingrijpende verbouwingen van het museum, het naastgelegen Dröge-complex en de omliggende publieke ruimte. Onze ambitie is om van deze omgeving een levendige en aantrekkelijke plek voor makers, inwoners en bezoekers van Tilburg te maken. Deze ontwikkeling maakt deel uit van de transformatie van het Museumkwartier.

Ten zuiden van het Museumkwartier, op de zogenoemde kennis-as, liggen het Kessels Museum en Natuurmuseum Brabant. Het in 2022 geopende Kessels Museum beschikt over een bijzondere collectie muziekinstrumenten en een werkplaats, voor de bouw en revisie van instrumenten. Het Natuurmuseum heeft de een na grootste natuurhistorische collectie van Nederland. Het museum brengt door middel van tentoonstellingen, onderzoek en educatie de waarde van de natuur in onze leefwereld en het belang van een gezond leefmilieu onder de aandacht van met name kinderen via school en gezinnen.

De komende jaren stellen wij het startende Kessels Museum in staat zich te ontwikkelen tot een museum met een duurzame toekomst, verbonden met regionale partners op terreinen als erfgoed, muziek en educatie. En vanwege de grote uitdagingen voor onze samenleving op het gebied van natuur en milieu gaan wij Natuurmuseum Brabant in staat stellen zijn positie te versterken en zijn collectie en kennis nog beter onder de aandacht te brengen van het brede publiek.

Roadburn: van talent tot top

Roadburn: van talent tot top

Roadburn heeft zich ontwikkeld tot een internationaal zeer gerenommeerd festival met groot aanzien en een trouwe schare fans. Ze bepalen mede de toekomst van het genre waarin ze programmeren. Dat heeft niet alleen invloed op de grote artiesten die middels compositieopdrachten worden uitgedaagd zich buiten de gebaande paden te begeven. Maar heeft ook invloed op aanstormend talent. Ook die acts krijgen een plek op het festival en zo de mogelijkheid om door te groeien tot de (inter)nationale top.

700.000 objecten in het Natuurmuseum

Met circa 700.000 objecten is de collectie van Natuurmuseum Brabant de een na grootste natuurhistorische collectie van Nederland. Deze verzameling bestaat uit opgezette dieren van alle soorten en maten, dieren 'op sterk water', gedroogde planten, stenen, mineralen, fossielen en oudheidkundige objecten. Met name de insectencollectie en het herbarium zijn van grote wetenschappelijke waarde.

Natuurmuseum Brabant bereikt zijn publiek op uiteenlopende manieren. Allereerst door middel van tijdelijke en semipermanente tentoonstellingen. Voorts met behulp van een breed pallet aan educatieve activiteiten, zowel in het Ontdek- en Onderzoeksdomein voor natuur in het museum, als in de Tilburgse wijken, waar verschillende natuurclubs actief zijn. Ten slotte biedt Natuurmuseum Brabant mogelijkheden tot onderzoek

Onze samenleving staat voor grote uitdagingen op het gebied van natuur en milieu. Om die reden gaan wij Natuurmuseum Brabant in de periode 2025 tot en met 2028 in staat stellen zijn positie te versterken en zijn collectie en beschikbare kennis nog beter en nadrukkelijker onder de aandacht te brengen van het brede publiek.

Diversiteit & inclusie

Festivals

Culturele festivals dragen bij aan talentontwikkeling omdat er vaak jonge makers worden geprogrammeerd (naast grote namen); ook vergroten ze, net als culinaire of sportevenementen, de leefbaarheid in de stad. Tilburg kent een aantal unieke, onderscheidende culturele festivals, waarvan Festival Circolo en Roadburn de bekendste zijn. Ook Kaapstad, Draaimolen en Literatuurfestival Tilt zijn festivals die zeker ook door mensen van buiten de stad bezocht worden.

Hall of Fame

De Hall of Fame is een vaste waarde geworden binnen het cultureel ecosysteem van de stad. Ze vervullen een belangrijke rol op het gebied van talentontwikkeling zowel op het gebied van sport als kunst en cultuur. De Hall of Fame is belangrijk voor de Hip Hop scene in de stad en biedt jongeren een eigen plek. We gaan onderzoeken hoe we Hall of Fame voor deze functies het beste kunnen ondersteunen.

Organisaties & makers

Uniek in Tilburg, als stad voor makers, zijn de bijzondere samenwerkingen dan wel plekken voor makers. Culturele organisaties, die door zich te verbreden of samen te werken voor langere tijd makers aan zich kunnen verbinden. Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking is het Makershuis: hierin hebben het Zuidelijk Toneel, Festival Circolo, De Nieuw Vorst, Schouwburg Concertzaal Tilburg en DansBrabant zich verenigd. Samen maken ze zich sterk voor de ontwikkeling en zichtbaarheid van jonge makers, die vervolgens eventueel kunnen doorstromen naar het provinciale talentontwikkelingsprogramma TalentHub Brabant.

Een andere manier van werken laten Strijbosch & Van Rijswijk en Het Concreet zien. Strijbosch & Van Rijswijk kocht een pand aan, waarin ze nu zelf, maar ook anderen kunnen werken. Het Concreet is de uitloper van de beroepspraktijk van Mathijs Leeuwis, waar ook andere makers onderzoek kunnen doen naar analoge klank. Ook zij stellen hun kennis, spullen en pand beschikbaar. We stimuleren dit soort ontwikkelingen, omdat we het belang ervan voor makers erkennen. In het hoofdstuk over de doelstelling ruimte laten we zien dat we onderzoeken hoe eigen ruimtes kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van makers(groepen).

Stadsmakers

Sinds jaar en dag zet Tilburg in op stadsmakers. De afgelopen jaren hebben een stadsorganist, een stadscomponist, een stadsdichter en een stadsbeiaardier mensen getrakteerd op kunst en cultuur op verrassende plekken, veelal in het publieke domein (componist en dichter), of juist op de vaste plekken (organist en beiaardier). Wij vinden dit een sympathieke, laagdrempelige en eenvoudige manier om makers te stimuleren en waar mogelijk te betrekken bij het beleid. We zetten deze traditie door.

Mogelijkmakers

Niet alleen de makers zijn van belang voor de sector, ook alle mogelijkmakers. Je kunt hierbij denken aan de kunstvakopleidingen, de toeleveranciers, technici, podiumbouwers, communicatiemedewerkers, zakelijk leiders en zo verder. We hebben gezien dat veel van die mogelijkmakers de sector hebben verlaten tijdens corona. Dat voert de druk op de sector op. We zetten in op de verbinding tussen het werkveld en, bijvoorbeeld, de MBO-opleidingen die een deel van die mogelijkmakers (met name technici, podium- & decorbouwers) opleiden.

Afstemming overheden

'Rust en ruimte maar geen stilstand' is ook het devies bij de Rijksoverheid. De provincie is ook altijd een betrouwbare partner in de cultuurfinanciering geweest. Afstemming met die overheden is van groot belang. Niet alleen OCW, maar ook de Rijksfondsen hebben van de staatssecretaris de opdracht gekregen rekening te houden met regionale spreiding. Het is een volgende stap naar regionalisering van het cultuurbeleid, die de samenwerking op Brabantstad-niveau en de Brabantse lobby richting het Rijk urgentie geeft.

De culturele codes

In 2025-2028 zijn de drie culturele codes belangrijk bij het al dan niet subsidiëren van culturele organisaties. We zullen organisaties die een subsidieaanvraag doen bevragen op de Code Diversiteit & Inclusie en daarnaast zijn de Code Fair Practice (waar Fair Pay een onderdeel van is) en de Code Cultural Governance voor Tilburgse BIS-instellingen én organisaties die een subsidieaanvraag doen binnen de Meerjarige Subsidies op verschillende manieren verplicht. Tilburg volgt daarmee de landelijke ontwikkelingen.

Fair Pay

Het volgen van de codes zorgt voor hogere kosten bij de instellingen die ze niet in zijn totaliteit zelf kunnen opvangen. We hebben voor de Tilburgse culturele organisaties onderzoek laten doen naar de meerkosten die een eerlijke beloning met zich meebrengt en voor welk deel van deze kosten wij als gemeente verantwoordelijk zijn. Uit dat onderzoek is gebleken dat er bij onze grote instellingen geen sprake is van tekortschietende beloning. Bij middelgrote en kleine instellingen en makers is er wél sprake van tekortschietende beloning en onbetaald overwerk. Rekening houdend met een proportionele bijdrage van alle financiers (gemeente Tilburg, Rijk, provincie, private fondsen, sponsors en publiek) behoort 21% van de meerkosten in 2022 tot de financiële verantwoordelijkheid van de gemeente Tilburg. Het betreft een bedrag van ruim €0,24 miljoen (prijspeil 2022). Dit bedrag voegen we toe aan de budgetten voor de meerjarige regelingen. Daarnaast blijft de gemeente Tilburg jaarlijks de subsidiebijdragen indexeren om andere stijgende kosten (deels) te compenseren.

Publiek: diversiteit en inclusie

Niet elke maker en elke instelling is verantwoordelijk voor het bereiken van alle Tilburgers. Alle makers, organisaties en instellingen samen zijn dat wel. We vragen alle makers en organisaties om na te denken over en stappen te zetten op het gebied van de vier P's uit de Code Diversiteit en Inclusie: Personeel, Programma, Publiek en Partners, waar deze onderdeel uitmaken van de beroepspraktijk van makers, of bedrijfsvoering van organisaties. Het onderschrijven van de code is verplicht, en stappen zetten ook. De manier waarop OCW de uitgangspunten met betrekking tot de omgang met de codes voor de landelijke BIS heeft voorgesteld vinden we interessant. De 4 P's zijn daar onderdeel van de beoordelingscriteria: inhoudelijke kwaliteit (programma en partners), maatschappelijke betekenis (programma en partners), toegankelijkheid (publiek) en bedrijfsmatige gezondheid (personeel). We formuleren beoordelingscriteria in de regeling Meerjarige Subsidies, waar we aandacht hebben voor de vier P's. Voor de projectsubsidies vragen we organisaties te reflecteren op de code en de vier P's. Ook makers dagen we uit hierover na te denken.

Daarnaast zouden we graag meer willen weten over ons publiek. Over de waardering voor het kunst- en cultuuraanbod en het bezoek worden Tilburgers voor het eerst in 2024 bevroegd in de monitor Waarde van Cultuur. Aanvullend publieksonderzoek door de organisaties en instellingen kan, in samenwerking met de gemeente, leiden tot een integrale blik op het publieksbereik in Tilburg. Wie bereiken we? Waar wonen de mensen die we bereiken? En wie bereiken we niet? Samen kunnen we ons sterk maken om ook de mensen te bereiken die we niet bereiken, waar mogelijk. Het lijkt zinvol om aan te sluiten bij de landelijke pilot 'Werken met publieksdata' van onder meer Kunstloc Brabant en DEN. Een aantal van de Tilburgse instellingen is al bij deze pilot betrokken.

Professionalisering, kennisdeling en vernieuwing

Door rust te bieden creëren we ruimte voor vernieuwing. Op het gebied van publiek(sbereik), wijkgericht werken, nieuw aanbod, enzovoort. We vinden het belangrijk dat kennis hierover breed gedeeld wordt in de sector. Omdat de druk op de sector hoog is, kunnen we niet verwachten dat dit vanzelf gebeurt. De sector heeft in de stadsgesprekken aangegeven behoefte te hebben aan een vraagbaak, een verbinder, een aanjager. In 2025 starten we met een pilot van een jaar waarin we zo'n verbinder de ruimte geven. Voor deze verbinder behoort onder andere het organiseren van kennisdelingssessies en ontmoetingen tot de taken.

Erfgoed

De Tilburgse samenleving heeft een boeiend verleden. Ons verleden staat tegenwoordig volop in de belangstelling. In een stad die rijk is aan vele nationaliteiten en culturen gaat die belangstelling gepaard met kritische vragen. Wie vertellen er over het verleden? Waar gaat dat over en welke betekenis heeft het voor onze inwoners? En wat kunnen we er als overheid mee? Steeds meer mensen zijn ervan overtuigd dat onze stedelijke transitie op sociaal, economisch of ruimtelijk gebied sterk samenhangt met ons verleden en de omgang ermee. De Tilburgse erfgoedsector speelt daarbij een cruciale rol. Met het 'Verdrag van Faro' in gedachten, waarin de mens en de samenleving in relatie tot hun erfgoed centraal staan, hebben we aandacht voor de sociale en verbindende waarde van erfgoed. Het verdrag stelt dat erfgoed meer dan nu een functie kan hebben voor de samenleving. Niet alleen de historische plek zelf, het voorwerp en de traditie zijn belangrijk, maar juist ook de verschillende betekenissen en het gebruik ervan. Hier liggen ook kansen voor de culturele sector. Van erfgoededucatie als onderdeel van cultuureducatie, tot het literair, beeldend en theateraantal ontsluiten van verhalen in co-creatie.

In overeenstemming met de bestuurlijke ambities uit het coalitieakkoord *Meer voor elkaar* gaan we ons stedelijk immaterieel erfgoed beter beschermen en de verhalen hierover beter vertellen. Daartoe verstevigen we de centrale rol van het stadsmuseum als spil van de lokale erfgoedsector en maken het stadsmuseum in die rol beter zichtbaar. We vragen het stadsmuseum om samen met zijn erfgoedpartners in gesprek te gaan met de inwoners en gemeenschappen van Tilburg om te onderzoeken wat het verleden voor hen betekent en hoe dat meespeelt in hun denken over heden en toekomst. We vinden het namelijk belangrijk om ruimte te bieden aan gesprekken over de vele mogelijke perspectieven op het verleden en het verleden dat we delen, vanuit meerstemmigheid. Verhalen zijn namelijk een factor van belang voor onderling respect en onderlinge verbondenheid. Onze aanpak moet aan de basis liggen van wat wij komende generaties willen meegeven, welke verhalen we doorvertellen en wat we bewaren, zowel op stedelijk als op wijkniveau en in de dorpen. We nodigen de culturele sector nadrukkelijk uit om hier een rol in te spelen en vragen onze erfgoedpartners om ook culturele spelers uit het ecosysteem te betrekken bij het vertellen van die verhalen.

We werken vanuit een integrale aanpak waarbij we schakelen op de Routekaart Ruimtelijk Erfgoed, het Uitvoeringsplan Omgevingskwaliteit en de Routekaart Archeologie. Uiterlijk in 2025 realiseren we een stedelijke erfgoedalliantie die moet gaan zorgen voor meer samenhang tussen het culturele en ruimtelijke erfgoed. Het verleden is immers op zeer uiteenlopende manieren zichtbaar: in objecten, verhalen en het ons omringende landschap. Daarmee raakt erfgoed veel beleidsterreinen en is het logisch dat de verbinding met gebiedsontwikkeling ook gemaakt wordt.

Erfgoed

Architectuur

Tilburg kent een mooie verzameling ruimtelijk erfgoed. Samen met moderne en nog te bouwen architectuur vormt ruimtelijk erfgoed de gebouwde spiegel van de Tilburgse stedelijke en dorpse cultuur. Met andere woorden, wat je gebouwd ziet is wie we zijn. In het Uitvoeringsplan Omgevingskwaliteit werken we onze inzet op een voorbeeldige bouw- en ontwerpcultuur uit.

Media

De wereld wordt in steeds sterkere mate beïnvloed door meningen, opinies en ja, zelfs artificiële intelligentie. We vinden het essentieel en van heel groot belang om vrije media en onafhankelijke journalistiek te ondersteunen. Ze informeren, geven duiding aan nieuws en actualiteiten, en maken opinie en debat mogelijk. Lokale media zijn laagdrempelig en spreken een groot deel van de Tilburgers aan. Eerder is Het Tilburgs Mediabeleid 2023-2026 vastgesteld. Dat voeren we gedurende de eerste helft van de cultuurplanperiode uit.

Ambities

Voor 2025-2028 formuleren we vijf ambities:

1. Kunst en cultuur heeft impact op alle Tilburgers.
2. We zijn een aantrekkelijke cultuurstad, nationaal en internationaal zichtbaar.
3. We creëren rust en ruimte, maar staan niet stil: we creëren mogelijkheden voor vernieuwing en experiment.
4. Tilburg heeft een dynamisch cultureel ecosysteem, waarin ruimte is voor zowel duurzame topkunst en -cultuur als nieuwe makers en instellingen.
5. Ons stedelijk immaterieel erfgoed is beter beschermd en de verhalen hierover zijn meer zichtbaar.

Hoe realiseren we onze ambities?

Om onze ambities te realiseren zetten we in 2025-2028 in op een aantal punten.

We zetten in op het vergroten van het publieksbereik en het vernieuwen van het aanbod. Dit doen we door organisaties en instellingen actief uit te nodigen onderzoek te doen naar vernieuwend aanbod om daarmee het publieksbereik te vergroten. We besteden aandacht aan vernieuwing in de 'standaard' subsidieregelingen; een innovatieregeling is er voor organisaties en instellingen met grotere plannen op dit vlak.

We zetten in op aanvullend collectief publieksonderzoek. Dit doen we door gesubsidieerde instellingen actief te stimuleren publieksonderzoek te doen, waarin we faciliteren. We sluiten daarmee aan bij een landelijke en provinciale pilot.

We realiseren aanbod in de wijken. Dit doen we door regelloze ruimtes in wijken en gebiedsontwikkelingen beschikbaar te stellen die ook dienen als presentatieruimte. We nodigen culturele organisaties uit het centrum uit om er aanbod te maken, maar we stimuleren ook wijkgerichte culturele ontwikkelingen.

We zetten in op zichtbaarheid van de sector. We zoeken naar plekken om onze impactvolle verhalen te vertellen, te laten zien hoe wij ons publiek in de wijken bereiken. Dit draagt bij aan een algemeen begrip over de maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur, bij publiek en bij andere domeinen, en toont Tilburg als aantrekkelijke cultuurstad.

We versterken onze positie als cultuurstad voor bezoekers van buiten de stad. Tilburg is een aantrekkelijke cultuurstad voor bezoekers van buiten met voldoende slaapplekken voor als het druk dreigt te worden. We stimuleren makers en instellingen zich binnen landelijke netwerken te positioneren. En we dragen actief onze best practices uit.

We transformeren het Mommerskwartier. We investeren in ingrijpende verbouwingen van het museum, het naastgelegen Dröge-complex en de omliggende publieke ruimte om een nieuw creatief makershart voor Tilburg en een betekenisvolle ontmoetingsplek voor Tilburgers te maken.

Hoe realiseren we onze ambities?

We zetten in op rust en ruimte voor onze culturele makers, organisaties en instellingen. We zetten niet in op stilstand. Een vernieuwingsregeling maakt onderdeel uit van het subsidie-instrumentarium. We verruimen daar waar mogelijk de aan te vragen subsidiebedragen.

We vernieuwen de subsidieregelingen. We doen dat minimaal, zodat ze aansluiten op de actualiteit, maar we vragen onze organisaties niet meer dan we al deden. De regelingen worden zo aangepast dat ze laagdrempelig zijn voor nieuwkomers.

We zetten stappen in het navolgen van de Code Diversiteit & Inclusie. Dit doen we door organisaties te vragen hierop te reflecteren in de meerjarenaanvragen en projectaanvragen. We geloven daarnaast vooral dat het gesprek over inclusie veel kan opleveren.

We nemen de aanbevelingen uit het onderzoek naar Fair Pay in Tilburg over. Op basis van onderzoek blijkt dat we €240.000 (prijsspeil 2022) moeten investeren om het navolgen van Fair Pay op te vangen. Dat doen we.

We jagen de verbinding aan tussen onderwijs en sector. We willen op die manier niet alleen makers, maar met name ook mogelijkmakers aan de culturele sector verbinden.

We verstevigen de centrale rol van het stadsmuseum als spil van de lokale erfgoedsector en maken het stadsmuseum in die rol beter zichtbaar.

DOEL- STELLING 3

cultuur als aanjager van maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling & de transformatie van de stad

Waar hebben we het over?

Binnen deze doelstelling spreken we over twee soorten ruimte. Allereerst hebben we het over specifieke ruimte: broedplaatsen, ateliers, presentatieplekken, regelloze ruimtes. Daarnaast hebben we het over cultuur als aanjager van maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling, innovatie en transformatie.

Maatschappelijke betekenis

Cultuur heeft maatschappelijke betekenis omdat cultuur een artistieke, intrinsieke waarde heeft. Een sterk cultureel ecosysteem zorgt ervoor dat de waarde voor alle Tilburgers bestaat. En dat geldt ook voor de bijdrage aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad. Kunst en cultuur heeft een grote maatschappelijke waarde, ook dat is wat de coronacrisis zichtbaar heeft gemaakt. In 2025-2028 onderzoeken we hoe we deze maatschappelijke betekenis nog beter zichtbaar kunnen maken. We geloven erin dat dat helpt om onder meer een breder (financieel) draagvlak voor kunst en cultuur te realiseren. Dat is belangrijk, omdat financiële tekorten niet zomaar uit de cultuurbegroting kunnen worden bijgeplust of met privaat geld kunnen worden opgelost. We willen daarom deze maatschappelijke betekenis de komende jaren beter zichtbaar maken.

Ook landelijk speelt deze ontwikkeling een belangrijke rol, al in 2025-2028. Organisaties en instellingen wordt gevraagd na te denken en te reflecteren op de maatschappelijke betekenis van de activiteiten die zij ondernemen. Het biedt ook een kans om de impact (het verhaal) van een organisatie beter voor het voetlicht te krijgen. Maatschappelijke betekenis staat binnen deze doelstelling, maar heeft met alle doelstellingen van doen. Ook in Tilburg willen we 'maatschappelijke betekenis' opnemen als criterium in de verschillende subsidieregelingen. Het opnemen van dit criterium biedt handvatten om in de monitoring maatschappelijke impact aan te tonen en daarmee ook de reikwijdte van investeringen in kunst en cultuur binnen andere domeinen. Daarover meer in de paragraaf Monitoring & impact.

Broedplaatsen

Broedplaatsen en atelierbeleid

Broedplaatsen zijn van levensbelang voor een leefbare stad. In het pamflet 'This is Where We Make', dat onderdeel is van het onderzoeksproject Bloeiende Broedplaatsen, van onder andere Fontys, is het volgende te lezen: 'Er zijn weinig belevingswerelden die zo ver uiteen liggen als de wereld van de kunst en die van het vastgoed.

Toch hebben ze elkaar op verschillende manieren hard nodig.

De beschikbaarheid van passende en betaalbare werkruimte is een randvoorwaarde voor een bloeiende creatieve industrie. En omgekeerd zijn het vaak de makers die nieuw leven blazen in de rafelranden van de stad. In creatieve broedplaatsen komen deze twee perspectieven samen. Hier krijgen nieuwe ideeën de ruimte en ontstaan inspirerende plekken dankzij vernieuwende geesten.' Hoewel het niet gemakkelijk is om deze werelden te verbinden, loont het de moeite. Ook zijn betaalbare werk- en presentatieruimtes van belang om jonge (recent afgestudeerde) makers aan de stad te binden of, van elders, naar de stad te lokken. Dit is belangrijk voor een levendige en sterke culturele sector.

In Tilburg voeren we al geruime tijd atelierbeleid (uitgevoerd door Ateliers Tilburg) en zien we de waarden van plekken waar gemaakt kan worden. Kijk naar NS16, waar meerdere makers onder één dak zitten, met presentatieruimte. Kijk naar het pand aan Wilhelminapark 6, dat we tot makersplek gaan ontwikkelen. Of naar de ateliers die zijn gerealiseerd tijdens de verbouwing van Hall of Fame. Ook eerdergenoemde plekken als Het Concreet en het nieuwe pand van Strijbosch & Van Rijswijk zijn interessant. Laatstgenoemde plek is aangekocht door de makers en moet ook ruimte bieden aan andere makers.

We onderzoeken in 2025-2028 de mogelijkheid van een Atelierfonds, waar makers en gezelschappen zelf ondersteuning krijgen voor duurzame huisvesting. Met de oprichting van het Atelierfonds kunnen makers met een gedegen businesscase financiële ondersteuning van de gemeente krijgen voor structurele huisvesting voor de maakpraktijk. Makers kunnen een aanvraag indienen voor (gedeeltelijke) financiering voor de aankoop van een pand of voor investeringen om een (langdurige) huurpand gereed te maken als atelier. Zo creëren we meer eigenaarschap bij makers en bieden we hun een perspectief voor de toekomst.

Daarnaast blijven we, samen met Stichting Ateliers Tilburg, op zoek naar beschikbare panden om het aanbod van ateliers uit te breiden. We groeien in 2025-2028 naar minimaal 250 ateliers (waar eerder de streefwaarde 200 was, waar de stad in 2017 nog onder zat). Daarbij kijken we ook naar tijdelijke invulling van leegstaande winkelpanden. Ateliers Tilburg realiseerde eerder in leegstaande panden aan het Stadhuisplein enkele van dit soort, voor het publiek zeer zichtbare, ateliers.

Beoordelingscriterium maatschappelijke betekenis landelijk

Maatschappelijke betekenis: elke instelling houdt zich tot zijn maatschappelijke omgeving. Het is al langer de wens van de culture sector dit meer zichtbaar te maken. Van instellingen wordt verwacht dat zij in hun aanvraag beschrijven hoe en op welke manier zij zich verhouden tot de samenleving. Dit kan de betekenis zijn die een instelling heeft voor de directe omgeving, of een concrete bijdrage aan maatschappelijke opgaven.

(Uit: Uitgangspunten Cultuursubsidies 2025-2028, Gunay Uslu)

Ruimte voor podiumkunsten en circus

Het is belangrijk te noemen dat uit een behoefte-onderzoek onder makers gebleken is dat de huidige portefeuille aan werkruimtes voor makers niet afdoende aansluit op makers die aan het kunstvakonderwijs in Tilburg afstuderen. Met name bij podiumkunsten en circus leidt een gebrek aan geschikte ruimte tot een vertrek van pas-afgestudeerden. In 2025-2028 besteden we extra aandacht aan deze disciplines.

Transparantie en doorstroming

Gelet op de grote vraag naar ateliers is het van belang rekening te houden met een eerlijke en transparante toekenning van ateliers. Vanuit de verschillende kunstvakopleidingen neemt de vraag toe. Een goede doorstroming is dus van belang. We vragen Stichting Ateliers Tilburg dan ook om een kritische blik op het gebruik van de ruimte.

Kennisdeling

We positioneren Stichting Ateliers Tilburg de komende jaren als kennisinstituut voor makers: ze vormen de voorlinie van innovatieve oplossingen in vraagstukken omtrent makers. We zijn niet voor niets een stad voor makers. In de rol van kennisinstituut geeft Stichting Ateliers Tilburg lokaal advies aan makers over huisvesting, maar maakt de stichting zich ook regionaal en (inter)nationaal zichtbaar in afstemming met andere beheerorganisaties. Daarnaast heeft gemeente Tilburg zich als partner ingeschreven in het nationale onderzoek 'Broedplaatsen en overheid' van Hanzehogeschool Groningen, Fontys Hogeschool en de Hogeschool Rotterdam.

Makers in de kunst- en cultuursector zijn vaak afhankelijk van verhuurders, hebben over het algemeen tijdelijke contracten, ervaren veel onzekerheid en bouwen bovendien geen 'vermogen' op. Door deze afhankelijkheid van anderen wordt hun maakpraktijk kwetsbaar. Gemeente Tilburg ambieert langdurige, structurele huisvesting (en toekomstperspectief) voor haar makers. Via specifieke Kennisvouchers gaat Gemeente Tilburg direct expertise bieden aan makers door ze te ondersteunen in het opstellen van een businessplan en het doen van markt- en bouwonderzoek. Daarmee bieden we makers de mogelijkheid om niet alleen een fysieke werkruimte te huren, maar ook toegang te krijgen tot waardevolle kennis en expertise. Zo bieden we makers de mogelijkheid zélf financiering te zoeken voor koop of langdurige huur van huisvesting. Dit bevordert ook hun professionele ontwikkeling. We realiseren ons overigens dat deze oplossing niet voor alle makers passend is. Met het kenniscentrum hopen we alle soorten en maten makers te kunnen ondersteunen.

Regelloze ruimten (in de wijk)

De afgelopen jaren hebben we gezien dat kunst en cultuur een wijk, een buurt of een wat groter gebied mede vormgeven. We geloven dat de toegang tot kunst en cultuur laagdrempeliger wordt als we er in een aantal wijken in Tilburg voor zorgen dat er ruimtes zijn, waar aanbod is voor wijkbewoners en andere geïnteresseerde Tilburgers. Of zelfs mensen van buiten de stad. Deze ruimtes noemen we regelloze ruimtes. Het gaat om plekken binnen bijvoorbeeld cultureel vastgoed of ateliercomplexen waar Tilburgers de kans krijgen om kennis te maken met kunst en cultuur of eigen initiatieven te ontplooien.

We geloven dat een regelloze ruimte de wijk levendiger kan maken en de sociale cohesie kan versterken. Deze plekken hebben allereerst een culturele functie, maar zeer zeker ook een sociale functie, waarbij een breed cultuurbegrip het uitgangspunt moet zijn. Studio Noord, Nachtzuster en De Kraakkelder zijn daar

voorbeelden van. We gaan daarom niet alleen op zoek naar meer ateliers, maar ook naar plekken in de wijk waar kunst- en culturaanbod gebracht kan worden. Welk aanbod dat is, is aan de wijk en haar bewoners, en aan culturele organisaties en makers die we stimuleren wijkgericht te werken. Dit kan onderdeel zijn van de activiteiten van een dergelijke organisatie, maar eventueel lenen de nieuwe projectsubsidies zich ook voor het werken in de wijk. Naast de amateurkunstsubsidies uiteraard. In het kader van integraal beleid ligt het voor de hand om ook de cultuurcoaches hier een (stimulerende en coördinerende) rol in te geven.

Cultuur in het publiek domein

Kunst en cultuur kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de omgevingskwaliteit. Ze voeden ook het welbevinden en de betrokkenheid van de inwoners bij hun wijk of dorp en stad. Het is daarom belangrijk dat zij zich gerepresenteerd weten en zeggenschap hebben over hun publieke ruimte en de processen die op deze ruimte van invloed zijn. We vinden het belangrijk dergelijke processen goed te organiseren en te faciliteren. Daarom heeft de raad de Visie Cultuur in het publieke domein vastgesteld. Een van de bouwstenen van die visie is een stadslab. We beschouwen het stadslab als de doorontwikkeling van CuPuDo, het initiatief van de gemeente dat vanaf de start betrokken was bij grote én kleine stedelijke ontwikkelvraagstukken. Cultuur in het publieke domein gaat over publiek toegankelijke kunst in en van de stad, onze Buitencollectie. De missie van CuPuDo was dat iedereen in Tilburg via kunst in de openbare ruimte bijzondere kunst zou kunnen ontdekken. De opdracht van het stadslab is breder: na de opstartfase zal het stadslab vanaf 2025 zijn activiteiten uitbreiden met experiment, onderzoek en met kennisontwikkeling. Stadslab heeft ook de taak het samenwerken op het gebied van omgevingskwaliteit en gebiedsontwikkeling (binnen en buiten Tilburg) te versterken en te structureren, zodat de organisatie stevig verknoopt is met culturele en maatschappelijke netwerken in de stad en een optimaal bereik bij inwoners kan realiseren. Voor meer informatie over de werking van het stadslab verwijzen we naar de Visie Cultuur in het publieke domein.

Cultuur

in de openbare ruimte

Landschapspark Pauwels

Kunstenaar Paul de Kort heeft samen met bureau H+N+S en landschapsarchitecten een landschapsplan ontwikkeld voor Landschapspark Pauwels. Dit is een uitgestrekt gebied ten zuiden van De Loonse en Drunense Duinen en Kaatsheuvel en ten noorden van Tilburg. Een unieke omgeving waar natuur, landbouw, recreatie, water, cultuurhistorie en energie samenkomen.

We hebben afgesproken dat we bij elke gebiedsopgave een 1%-regeling opnemen. Dat wil zeggen dat één procent van de begroting bij elke opgave besteed wordt aan kunst en cultuur. We bekijken per gebiedsontwikkelingsopgave hoe we dit binnen de begroting van de desbetreffende opgave kunnen vertalen en hoe we die middelen vervolgens in zullen zetten.

De komende jaren zijn onze ambities met name gericht op de transformatie van het Museumkwartier. Wij blijven ons sterk maken voor een culturele bijdrage aan deze ontwikkeling. Dat doen wij onder andere met aanbod van De Pont, Park, Textielmuseum en Stichting Ateliers. En daarnaast zien we belangrijke mogelijkheden voor makers en kunst in de openbare ruimte om de leefbaarheid van dit gebied te versterken.

Verstedelijkingsopgave

Tot slot. We staan aan de vooravond van een grootschalige verstedelijkingsopgave. In de Update Stedelijke Ontwikkelingsstrategie Wonen is vastgelegd dat er 25.000 extra woningen worden gebouwd in de periode tot 2040. Deze opgave wordt grotendeels via een verdichting van de bestaande stad en dorpen gerealiseerd. We beschouwen dit als een kans om verder te bouwen aan een aantrekkelijke en toekomstbestendige stad en dorpen. Dit gaat verder dan woningbouw. Om invulling te geven aan het samenleven in de toekomst maakt kunst en cultuur hier een integraal onderdeel van uit. Kunst en cultuur draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare openbare ruimte en ruimtelijke kwaliteit in de breedste zin van het woord. Maar ook om een diversiteit aan culturen een plek te bieden en te werken aan onderlinge verbondenheid. Daarom zullen we actief schakelen op het Uitvoeringsplan Omgevingskwaliteit en de Omgevingsvisie om zo expertise op gebied van kunst en cultuur betrekken bij stedelijke ontwikkeling.

Ruimte bij andere beleidsterreinen

Kunst en cultuur gaan meer en meer een rol spelen binnen andere beleidsterreinen. Zorg en welzijn, gebiedsontwikkeling en economie zijn mogelijk de belangrijkste, en ook daarbinnen zijn er veel onderwerpen waar kunst en cultuur aan raken, dan wel tegenaan schuren. De gemeente onderschrijft een integrale manier van werken en wil waar het gaat om kunst en cultuur in 2025-2028 de kansen en mogelijkheden benutten. In het in opdracht van de Tweede kamer geschreven rapport 'In de schijnwerpers'. Groeipotentie voor de culturele sector door bijdragen aan maatschappelijke opgaven schrijft adviesbureau Berenschot dat financiering van kunst en cultuur door andere domeinen legitiem is. 'Binnen het cultuurbeleid is aandacht nodig voor het verruimen van de mogelijkheden om, als gesubsidieerde culturele instelling, meer en/of andere activiteiten te ontplooiën dan degene waarover met de subsidiegevers prestatieafspraken zijn gemaakt. Als zich een opgave of vraagstuk aandient waar een creatieve, waardevolle oplossing voor kan worden ontwikkeld, dan is het bevorderlijk als de instelling of de maker ruimte, tijd en middelen heeft om te

Ruimte voor kunst in de vrije tijd

De stichting Werkplaats Amateurkunst Tilburg (WAT) biedt amateurkunstverenigingen een locatie om hun activiteiten te ontplooiën. Denk aan ruimte voor decorbouw en opslag. Op dit moment is de WAT-hal gevestigd aan de Ledeboerstraat op industrieterrein Noord (Kraaiven). Op basis van het bestemmingsplan mogen daar vanaf 1 januari 2025 geen repetities meer plaatsvinden. Wij spannen ons in om hiervoor alternatieve locaties te vinden zodat ook de beoefenaars van kunst in de vrije tijd gebruik kunnen maken van passende voorzieningen.

Gebiedsontwikkeling

We zijn ervan overtuigd dat kunst en cultuur ons helpen bij het verbeelden van een toekomst. Dus ook bij het verbeelden van de toekomst van de stad. We hebben het in dit plan al een paar keer opgeschreven: kunst en cultuur zijn onderdeel en aanjager van gebiedsontwikkeling.

Meer dan in het verleden is een integrale gebiedsgerichte manier van werken nodig. Daarbij past een intensieve samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners, bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. De opgave van het gebied, verwoord in wijk- en dorpsagenda's, is niet overal hetzelfde. We houden bij de uitwerking van opgaven en het benutten van kansen rekening met het karakter, het schaalniveau en de specifieke behoefte van een gebied.

werken aan oplossingen. Dat betekent ook ruimte om te experimenteren, te falen, een nieuwe weg in te slaan en alternatieven te verkennen. Een randvoorwaarde hiervoor is een structurele financiering vanuit overheden waarmee een duurzame en solide culturele basis geborgd is. Vanuit deze infrastructuur kunnen in de kern culturele activiteiten worden gerealiseerd en kan als plus, met bredere financiering uit meer publieke bronnen, worden gewerkt aan oplossingen voor opgaven.' In Tilburg voelen we ons dan ook gesterkt in de weg die we al zijn ingeslagen: met elkaar verantwoordelijk zijn voor de kunst en cultuur die onze stad smoel geeft.

Om deze wens concreet te maken ontwikkelen we in 2025-2028 een werkwijze om kunst en cultuur te betrekken bij in elk geval de gebiedsopgaven waaraan gewerkt wordt. We ontwerpen een manier van werken en een basisset aan cultuurelementen – noem het 'basisvoorzieningen in de wijk', of de Wijk-BIS – die gebruikt kan worden vanaf de start van het werken aan gebiedsopgaven.

Ambities

Voor de periode 2025-2028 formuleren we vier ambities:

1. Tilburg staat bekend als #stadvoormakers. Er zijn voldoende ateliers, studio's werkruimtes. Ook zijn er broedplaatsen, regelloze ruimtes, presentatieplekken in elke wijk
2. Makers en culturele instellingen zijn aanjagers van gebiedsontwikkeling. Ze zijn een vaste partner en zitten aan tafel bij het vormgeven van een gebied. Culturele instellingen krijgen een plek in de te ontwikkelen gebieden.
3. Een aantrekkelijke openbare ruimte. Stadslab, Buitencollectie en een campagne moeten daaraan bijdragen.
4. Er is ruimte voor kunst en cultuur binnen andere beleidsterreinen. Kunst en cultuur staan op het netvlies van onze collega's van vastgoed, sociaal domein (brede welvaart), omgevingsvisie en economie.

Hoe realiseren we onze ambities?

We zetten in 2025-2028 in op de volgende punten om onze ambities te realiseren.

We zorgen voor een groei van 200 naar 250 ateliers.

We doen dit in samenwerking met Stichting Ateliers Tilburg, die scherp is op het vergroten van het aantal ateliers voor circus en podiumkunsten en die zorgt voor betere doorstroming in de ateliers.

We richten een Atelierfonds op en zetten in op kennisvouchers voor makers.

Professionalisering van Stichting Ateliers Tilburg zorgt ervoor dat de stichting samen met de gemeente doorgroeit tot **landelijk kennisinstituut voor makers en makersvraagstukken.**

Maatschappelijke betekenis is een criterium in onze subsidieregelingen.

We faciliteren regelloze ruimtes in de wijken en dorpen van Tilburg.

We geven uitvoering aan de visie cultuur in de publieke ruimte. We zorgen voor een aantrekkelijke publieke ruimte waar mensen zich thuis voelen, waar ontmoeting en verbinding zorgen dat verschillen er gevierd kunnen worden, waar bewoners zeggenschap ervaren.

We voelen ons verantwoordelijk voor de bijdrage van kunst en cultuur aan de aantrekkelijke en leefbare openbare ruimte en ruimtelijke kwaliteit in de breedste zin van het woord en werken op een integrale manier aan gebiedsontwikkelingsopgaven.

Vergróten aantal ateliers

WAT IS DE ROOL VAN DE GEMEENTE IN 2025-2028?

De gemeente heeft
in 2025- 2028
verschillende rollen.

- **Faciliteren/investeren:** de gemeente investeert met middelen.
- **Arrangeren:** de gemeente denkt processen uit en draagt zorg voor het betrekken van de juiste gemeentelijke afdelingen en/of programma's.
- **Regie pakken:** de gemeente neemt een leidende rol.
- **Zorg dragen voor:** beleid uit dit cultuurplan vertalen in regelingen en programma's.

Cultuurstimulering

Bij de uitvoering van deze plannen heeft de gemeente verschillende rollen.

De gemeente **faciliteert** en **investeert** in:

- cultuurcoaches
- busvervoer naar kernvoorstellingen van Schouwburg Concertzaal Tilburg en theaters
- broedplaatsen en regelloze ruimtes die jongerencultuur mogelijk maken

De gemeente is **arrangeur** van de samenhang tussen de processen op het gebied van cultuurstimulering en verbindt deze met andere (beleids)domeinen, zoals onderwijs, duurzaamheid, vrije tijd, sport, economie, brede welvaart, zorg, welzijn, ouderen en projecten zoals Rijke Schooldag en Cultuureducatie met Kwaliteit. Het creëren van plekken voor cultuur valt hier ook onder.

De gemeente pakt de **regie** op:

- de organisatorische slagkracht om toe te werken naar één centrale instelling voor cultuurstimulering en talentontwikkeling met een brede opvatting (uitbreiding disciplines) van de definitie van cultuureducatie
- het brede veld van talentontwikkeling
- beeldende kunsteducatie in de vrije tijd
- versterken van het netwerk Arts for Health

De gemeente **draagt zorg** voor subsidieregelingen voor de professionele kunsten waarin de aandacht voor wijkgericht werken, vraaggericht aanbod en diversiteit & inclusie geïntegreerd is.

Versterken ecosysteem

De gemeente **faciliteert** en **investeert** in

- een set van subsidieregelingen die bijdraagt aan het halen van ambities (zie instrumentarium), die ruimte geeft om het aanbod te vernieuwen en die organisaties en makers in stelling brengt om zich landelijk (en internationaal) te positioneren
- financiële tekorten die ontstaan door het navolgen van Fair Pay

De gemeente is **arrangeur** van het aanbod in de wijken door ruimtes beschikbaar te stellen en culturele organisaties uit te nodigen daar aanbod te realiseren.

De gemeente pakt de **regie** op

- collectief publieksonderzoek
- het onderzoek naar mogelijkheden om de sector zichtbaarder te maken en handvatten te geven om dat zelf te doen
- navolging van de Code Diversiteit & Inclusie en kennisdeling op dat thema
- de verbinding tussen onderwijs en sector

De gemeente **draagt zorg** voor

- de transformatie van het Mommerskwartier
- een transparante uitvoering van de subsidieregelingen, waarbij oog is voor rust en ruimte voor de organisaties en instellingen

Ruimte voor cultuur

De gemeente **faciliteert** en **investeert** in

- een atelierfonds
- kennisvouchers voor makers op het gebied van huisvesting

De gemeente is arrangeur van het aanbod in de wijken door ruimtes beschikbaar te stellen en culturele organisaties uit te nodigen daar aanbod te realiseren.

De gemeente pakt de **regie** op

- de groei van 200 naar 250 ateliers
- de ontwikkeling van CuPuDo tot stadslab. Stimuleert de oprichting van een stichting stadslab die bijdraagt aan kunst in de openbare ruimte en een campagne
- het zorg dragen voor een collectieplan

De gemeente **draagt zorg** voor

- een integrale manier van werken aan gebiedsontwikkelingsopgaven
- zichtbaarheid en betrokkenheid van kunst en cultuur bij en door andere beleidsterreinen

INSTRUMENTARIUM: SUBSIDIEREGELINGEN EN OVERIGE INSTRUMENTEN

Subsidieregelingen

Tilburgse BIS

De Tilburgse basisinstellingen zijn een belangrijk onderdeel van het cultureel ecosysteem. Ze zijn de etalage van Tilburg richting de rest van de wereld. Ze produceren en presenteren (inter)nationaal onderscheidend aanbod voor onze inwoners en bezoekers. Ook zijn basisvoorzieningen een belangrijke schakel in de keten van talentontwikkeling. Niet enkel als podium maar ook als coach, coproducent en inspirator. Talentontwikkeling is een circulair proces waarbinnen bekende makers mensen in het publiek inspireren om zelf actief cultuur te gaan beoefenen. Zo hebben basisinstellingen een taak aan de top maar zeker ook aan de basis van een mogelijke carrière als maker.

Net zoals in 2021-2024 is er sprake van een groep basisvoorzieningen in Tilburg. Het college benoemt deze basisvoorzieningen aan de hand van vooraf gestelde voorwaarden. Deze zijn hetzelfde als in 2021-2024:

- Basisvoorzieningen vormen een cruciale schakel in de keten van scheppen, produceren, presenteren en publieksafname op het gebied van kunst en cultuur.
- De basisvoorzieningen vormen samen het fundament van de gesubsidieerde culturele infrastructuur, zij vormen het gesubsidieerde culturele 'hoofdwegennet van de stad'.
- De artistieke en zakelijke kwaliteit is aangetoond, erkend en herkend.
- Podia en musea hebben aantoonbare publieksinkomsten omdat voor theater-, muziek- en dansvoorstellingen, tentoonstellingen, festivals en andere culturele activiteiten die door de basisvoorzieningen worden georganiseerd entree wordt geheven; kunst en cultuur zijn niet gratis,
- De organisatie is niet op winst gericht.
- De instelling (of zijn voorganger) bestaat tenminste vijf jaar; alleen in uitzonderlijke gevallen zal het college hiervan afwijken.

Voor de periode 2025-2028 kiezen we ervoor om de instellingen die in 2021-2024 het predicaat basisvoorziening droegen opnieuw tot basisvoorziening te benoemen.

De gemeente vraagt ook basisvoorzieningen een activiteitenplan voorzien van begroting in te dienen. De exacte indientermijn wordt nog bekendgemaakt. In hun beleidsplan reflecteren zij op dit cultuurplan en hoe zij bijdragen aan de doelstellingen van dit cultuurplan. De basisvoorzieningen reflecteren, net als andere meerjarig ondersteunde organisaties en instellingen, op de subsidiecriteria van de meerjarige subsidieregeling.

De basisvoorzieningen verplichten zich ook tot de naleving van Governance Code Cultuur en de Fair Practice Code en leggen hierover verantwoording af. Ook tonen ze zich bewust van het werken met de Code Diversiteit & Inclusie door in hun plannen op te nemen hoe ze werken aan de vier P's (programma, personeel, partners en publiek) uit deze code. Jaarlijks wordt bezien of de gemaakte resultaat- en prestatieafspraken op grond van de actualiteit bijstelling verdienen.

Organisaties die worden aangemerkt als basisvoorzieningen kunnen geen beroep doen op andere regelingen voor meerjarige ondersteuning.

Tilburgse BIS

Bedrag*

Podiumkunsten

Theaters Tilburg	€ 5.424.528
Paradox	€ 376.629
De NWE Vorst	€ 814.399
Het Zuidelijk Toneel	€ 584.825
Poppodium 013	€ 1.083.577
Hall of Fame	P.M.**

Cultuureducatie en amateurkunst

Factorium & CiST	€ 2.930.621 + € 470.908 = €3.401.529
Art-Fact	€ 649.279

Musea

Textielmuseum (Stichting Mommerskwartier)	€ 5.417.308
Natuurmuseum Brabant	€ 1.208.819
De Pont	PM***

Kennis, informatie, letteren

Bibliotheek Midden-Brabant	€ 7.471.625
----------------------------	-------------

Facilitair

Stichting Ateliers	€ 488.807
--------------------	-----------

* Prijspeil 2023

** De Hall of Fame wordt vanwege hun sociale functie bekostigd uit andere budgetten dan het cultuurbudget. We gaan onderzoeken in hoeverre we hier vanuit het cultuurbudget ook een bijdrage aan kunnen leveren.

*** De Pont is een particulier museum en wij onderhouden derhalve geen subsidierelatie met De Pont. Gezien de grote meerwaarde voor de stad noemen we ze hier wel als basisvoorziening.

Gemeente & provincie

De BrabantStad-regeling is een afgestemde regeling tussen de provincie en de B5-gemeenten, inclusief Tilburg. We zijn voorstander van afstemming omdat we daarmee ook sterker staan in de lobby naar het Rijk en de rijksfondsen van OCW (de BIS) en de rijksfondsen. De gemeente neemt een positief advies binnen de BrabantStad-regeling over en vraagt de adviescommissie om een gemeentelijk advies te formuleren. Het is van belang dat er nog een keer gekeken wordt om een integraal overzicht over het speelveld in Tilburg te creëren. En om de gemeente handvatten te bieden voor monitorings- en voortgangsgesprekken. De organisaties die van provincie en gemeente een bijdrage ontvangen, krijgen deze voor vier jaar.

Alleen gemeente

Nieuw is dat binnen de meerjarige subsidieregeling voor twee of voor vier jaar kan worden toegekend. Dat betekent dat deze regeling laagdrempeliger is voor nieuwkomers. De adviescommissie kan adviseren een vierjarige aanvraag voor twee jaar toe te kennen wanneer de beoordelingscriteria aanleiding geven aandachtspunten mee te geven waaraan gewerkt kan worden.

Ook voegen we verschillende begrotingssubsidies toe aan de regeling. Op die manier verminderen we het aantal losse subsidiestromen en kunnen we meer sturen op de impact die we met ons beleid willen maken. Dat betekent dat een aantal organisaties in de stad voor financiering een beroep moet doen op de meerjarige subsidieregeling en een aanvraag moet schrijven. Deze organisaties worden hierover tijdig geïnformeerd.

Het is zinvol om ook de basisvoorzieningen door de commissie te laten beoordelen om een integrale blik op het veld te kunnen geven. In de aanloop naar de landelijke vernieuwing van het bestel, is het logisch deze integrale blik mee te nemen in overwegingen rondom het bestel in 2029-2032. De commissie kan niet adviseren een activiteitenplan niet te honoreren, het gaat hier immers niet om een regeling. Wel kan een onafhankelijk en kritisch oordeel (lees ook: een frisse, onafhankelijke blik van buiten) bijdragen aan vernieuwing, het benoemen van blinde vlekken en opmerkingen en suggesties waar de organisatie in 2025-2028 mee aan het werk kan.

Om de dynamiek in het ecosysteem te behouden stellen we voor om de commissie in de periode 2025-2028 – op dat moment ingewerkt – een advies te laten maken over de Tilburgse basisvoorzieningen. Dat loopt gelijk met de landelijke vernieuwing van het cultuurbestel. De vraag die dan voorligt is of de Tilburgse basisvoorzieningen representatief zijn voor het Tilburgse culturele ecosysteem en of daar op een of andere manier aan gesleuteld zou kunnen worden. We willen de commissie ook laten kijken naar de verschillende begrotingssubsidies. Het is een eerlijker en transparanter proces als organisaties die een begrotingssubsidie ontvangen ook moeten verwoorden hoe ze bijdragen aan het Tilburgse culturele ecosysteem.

Meerjarige subsidies (twee en vierjaar)

1. Gemeente & provincie (4 jaar) > Afgestemde BrabantStad-regeling
2. Alleen gemeente (2 of 4 jaar) > voorheen Professionele kunsten & Kunstenaarsinitiatieven

Voor zowel de eerste als de tweede categorie zijn culturele organisaties de beoogde aanvragers.

Projectsubsidies

1. Makersregeling
2. Projectenregeling (organisaties & instellingen)

Makersregeling

De Makersregeling blijft. In een stad die zich #stadvoormakers noemt, moet er ruimte zijn voor makers om zich te ontwikkelen. De makersregeling is dan ook bij uitstek een ontwikkelingsregeling. Makers zijn van cruciaal belang. We hebben ook in de coronacrisis gezien dat makers het snelst in de problemen komen. Deze regeling moet er niet alleen voor zorgen dat er ook daadwerkelijk gemaakt kan worden, maar ook dat makers zich met een bijdrage uit deze regeling kunnen doorontwikkelen.

Impuls & projectenregeling

De projectenregeling voor organisaties en instelling is nieuw. Het is de brug naar meerjarige subsidies voor nieuwkomers. Projecten kunnen ook jaarronde programma's zijn. Organisaties kunnen aanvragen voor één project of voor meerdere projecten binnen een bepaalde tijd. Een deel van de kunstenaarsinitiatieven zal hierin terechtkomen.

Cultuur in de vrije tijd (stimuleringsbijdragen, uitvoeringsloket ArtFact)

Amateurgezelschappen kunnen voor een bijdrage van de gemeente terecht bij ArtFact, het uitvoeringsloket voor amateurkunstsubsidies. De gemeente vraagt ArtFact een regeling te maken die aansluit bij dit cultuurplan.

Adviescommissie

Een onafhankelijk oordeel over de culturele organisaties uit je stad die een aanvraag doen bij een van de regelingen is het meest transparant. Daarom werken veel overheden met cultuurcommissies, die met name gevraagd, en soms ook ongevraagd advies geven. De grootte van de stad Tilburg leent zich voor een dergelijke onafhankelijke adviescommissie die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt over (de werking van) het culturele ecosysteem en het cultuurbeleid in Tilburg. De gemeenteraad gaat over beleidskaders en budgetten, de adviescommissie kijkt kritisch naar de voorgenomen plannen van de culturele organisaties en makers die een subsidieaanvraag doen. We stellen daarom een adviescommissie in, die ons scherp kan houden en onafhankelijk kan oordelen over aanvragen voor de verschillende subsidieregelingen. Het oordeel van de commissie kan ook in 2025-2028 helpend zijn bij de (waarschijnlijke) vernieuwing van het lokale stelsel. Voor deze commissie zoeken we leden die eerlijk kunnen beoordelen op artistieke kwaliteit, meerwaarde voor de stad, maatschappelijke betekenis, uitvoerbaarheid en publiek. Diversiteit en inclusie komen binnen verschillende van die beoordelingscriteria terug. We komen daar later op terug. De commissie bestaat idealiter uit zeven personen, van wie er een voorzitter is, en een secretaris (mogelijk van de gemeente).

De commissie adviseert het college in eerste instantie over aanvragen binnen de regelingen:

- **Meerjarige Subsidies.** De commissie beoordeelt meerjarenaanvragen van de organisaties en instellingen die een aanvraag doen binnen de Meerjarige Subsidies. De commissie kan adviseren een aanvraag voor vier jaar slechts voor twee jaar te honoreren als er bijgestuurd zou kunnen worden, om twee jaar later een nieuwe aanvraag, of oplegger in te dienen. Deze regeling gaat eens per twee jaar open, de eerste keer in het voorjaar van 2024.
- **Projectsubsidies.** Zowel het Makersfonds als de Projectenregeling worden idealiter mede beoordeeld door de commissie. Dat kan in een kleinere samenstelling. Deze regeling gaat twee keer per jaar open. De eerste keer in het najaar van 2024 (voor de verdeling van het budget van 2025).

ons beleid is daar mede verantwoordelijk voor. Daarom willen we de werkwijze IGS ook implementeren bij de cultuursubsidies. Deze manier van werken legt ook een goede basis onder de samenwerking binnen de verschillende maatschappelijke opgaves waar we voor staan. Bovendien sluit deze afstemming ook goed aan bij de praktijk dat culturele en niet-culturele partners de samenwerking opzoeken. Veel van de uitgangspunten van het IGS hanteren we al bij de cultuursubsidies. We werken vanuit vertrouwen, partnerschap en met de expertise van onze partners, hanteren daarbij veelal vierjarige subsidieregelingen en passen maatwerk toe daar waar nodig.

Tot nu toe maken we de impact van de subsidies veelal inzichtelijk door het opvragen van gerealiseerde bezoekcijfers, het aantal bereikte leerlingen of het aantal mensen dat door de bibliotheek bereikt wordt. Door voor de cultuursubsidies een manier van IGS te introduceren willen we de transitie maken van tellen naar vertellen. Door het inhoudelijke gesprek met het culturele veld en het publiek meer structureel te voeren kunnen we de impact van ons beleid verder vergroten en beter inzichtelijk maken. Daarbij zetten we als eerste in op het vergroten van de impact voor jongeren en ouderen en het vergroten van diversiteit van publiek en aanbod.

Monitoring / impact

Binnen het sociaal domein is impact gericht subsidiëren (IGS) sinds 2022 de standaard werkwijze geworden. We zien dat kunst en cultuur ook impact genereren,

FINANCIIEEL KADER

Verdeling budgetten

Hier geven we een overzicht van de financiële kaders die horen bij onze doelstellingen. Alle genoemde bedragen zijn op basis van prijspeil 2023 en onder voorbehoud van het jaarlijks vaststellen van de programmabegroting.

Om de koers die we in 2021-2024 hebben ingezet te bestendigen en recht te doen aan de ambities die we voor de komende cultuurplanperiode hebben is het van noodzakelijk om de incidentele impuls in 2021-2024 van €335.000 per jaar voor de komende periode structureel te maken. Daarmee is de verdeling van het cultuurbudget dan als volgt:

Budget basisinstellingen	€27.171.327
Meerjarige subsidies (2 of 4 jaar)	€1.150.000
Projectregeling	€150.000
Makersfonds	€200.000
Versterken Mediabeleid	€400.000
Overige cultuurbudgetten	€1.986.687

De basisinstellingen zijn het fundament van ons cultureel ecosysteem. Ze zorgen voor het tonen van aanbod. Spelen een belangrijke rol bij talentontwikkeling, zijn het visitekaartje van de stad en zorgen voor de infrastructuur die noodzakelijk is in het kader van cultuurstimulering. We kiezen er daarom voor om de financiering van de basisinstellingen te continueren.

De meerjarige subsidies komen met name ten goede aan de productie van kunst en cultuur. Het past dan ook bij de beweging naar #stadvoormakers om dit budget te verruimen. Dit doen we mede naar aanleiding van het onderzoek naar Fair Pay. De aanbeveling uit dat onderzoek nemen we over.

Omdat we gemerkt hebben dat de stap van Makersfonds naar meerjarige financiering erg groot is introduceren we een projectregeling. Deze wordt jaarlijks opengesteld en is zowel toegankelijk voor makers als mogelijkmakers. Daaronder verstaan we initiatieven die een podium bieden voor anderen of tot doel hebben de sociale impact van kunst en cultuur te vergroten.

Met het overige cultuurbudget bekostigen we de basis voor de doelstellingen kunst en cultuur met sociale impact en ruimte voor cultuur. Daarmee doen we het noodzakelijke zoals het vervoer van leerlingen naar het theater, het faciliteren van regelloze ruimtes en een deel van de bekostiging van de cultuurcoaches.

Financiële ontwikkelingen

Net als iedereen ziet de cultuursector zich ook geconfronteerd met stijgende kosten. Ervan uitgaande dat de kosten op de korte termijn niet zullen dalen, en misschien nog wel verder stijgen, kan dit betekenen dat de ambities uit dit Cultuurplan omwille van financiële redenen in de knel komen. Daarnaast zijn er een aantal ingezette ontwikkelingen zoals de doorontwikkeling van het Mommerskwartier, verbouwing van De Nieuwe Vorst en de realisatie van een nieuw cultureel centrum in de Reeshof die mogelijk invloed hebben op de omvang van de middelen die nodig zijn om onze ambities op het gebied van cultuur te realiseren.

We weten echter ook dat we de komende jaren geconfronteerd worden met onzekerheid rondom de dekking van de gemeentelijke begroting. Daarom verruimen we de budgetten (afgezien van het structureel maken van de eerdergenoemde incidentele middelen en de ondersteuning van Hall of Fame) niet verder. In plaats daarvan doen we zo nodig jaarlijks voorstellen bij de behandeling van de perspectiefnota. Dat stelt ons in staat in te spelen op de actualiteit van het moment en creëert ruimte om samen met onze culturele en maatschappelijke partners tot goede plannen van aanpak te komen.

Grafisch ontwerp en vormgeving:
Olivier van Zummeren

**CULTUUR
MAAKT**

MS